

UNIVERSALIS

Seymour Mayne

Bătrâna
canapea albastră
și alte povestiri

ADENIUM

Seymour Mayne

*Bătrâna canapea albastră
și alte povestiri*

Traducere și note de
Raluca Tănăsescu

ADENIUM
2014

© 2014 by Editura ADENIUM

Editura Adenium

Aleea Copou nr. 3, 700460, Iași,
tel. 0232 277 998, fax 0232 277 988,
e-mail office@adenium.ro

www.adenium.ro

Redactor: Gabriel Cheșcu

Copertă: George Cotoban

Tehnoredactor: Cornelia Păduraru

Imagine copertă și fotografia autorului: Sharon Katz.

ISBN ePUB: 978-606-8622-32-3

ISBN PDF: 978-606-8622-50-7

ISBN Print: 978-606-8622-31-6

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Seymour Mayne este autorul, editorul și traducătorul a numeroase volume de poezie și proză. Poemele sale au fost traduse în franceză, spaniolă, ebraică și română. Mayne predă literatură canadiană și scriere creativă în Ottawa, unde locuiește de peste 35 de ani.

Raluca Tănăsescu este doctorand în traductologie (specializarea traducere literară) la Universitatea din Ottawa și traducătoarea a 11 volume de proză și numeroase selecții de poezie. Locuiește împreună cu soțul său, Chris, chiar în Sandy Hill, cartierul descris în ultima povestire a acestui volum.

Bătrâna canapea albastră¹

Unii oameni devin foarte posesivi cu mobila lor. Eu nu. Dacă vii pe la mine, o să vezi. Tot ce am e o colecție de lucruri de căpătat, chestii la mâna a doua și bătrâna mea canapea albastră.

Intri în casă și privești de jur-împrejur, probabil așteptându-te să dai de ultimele tendințe în design scandinav. Dacă te uiți la dreapta, ai grijă – este „calul” fiicei mele, (da, ați ghicit!) luat la mâna a doua. Ei bine, nu e chiar un cal. Arată a cal, iar după ce fiică-mea se așază în scaun sau în șa, poate să îl miște înapoi și-ncolo cu piciorușele. Canapeaua bej de lângă el este în mod clar o nouă achiziție, veche de vreo cinci ani. Minunată invenție. Îi dăm la o parte pernele mari și e loc să doarmă o persoană, cât de cât confortabil. Dacă o desfaci, pot să doarmă două. Nu putem găzdui mai mult de doi musafiri, decât dacă cel de-al treilea vrea să doarmă sub canapeaua desfăcută. Scaunele din camera de zi sunt ieftine, de genul celor pe care le montezi singur. Pui piesele cap la cap, folosești o șurubelniță imbus și gata, ai niște adaosuri folositoare. Covorul este moștenire de familie, făcut în Belgia acum vreo optzeci de ani. Este una dintre cele mai fine piese de genul lui – o imitație de covor persan care mă face să mă simt pe deplin acasă, ca și cum am aș fi din nou în salonașul bunicilor mei, delectându-mă cu un noș² și cu un pahar de ceai în stil rusesc, ținând între dinți un cub de zahăr în timp ce înghit lichidul fierbinte, de culoarea ambrei.

În sufrageria de lângă camera de zi avem un set de mobilă veche, primit prin bunăvoința mătușii mele, care a murit acum douăzeci și cinci de ani.

Această părticică din casa ei ne-a parvenit nouă, iar noi suntem recunoscători pentru scaunele cu perne din piele, pentru masa scorojită, dar robustă, pentru comoda care a venit odată cu ea. Impresionantă. Solidă. Probabil că o vom lăsa moștenire vreunui nepot, care își va aminti cu drag de noi când se va ridica de la ea după o masă lungă, cu multe feluri de mâncare. Am avut noroc, masa a apărut într-un an în care noi eram în străinătate. Nu a apărut chiar pe neașteptate, dar a fost expediată de la moșie și a ajuns la noi acasă, spre surpriza chiriașului nostru. Adio, mese pliante din placaj. Cu bine, mese șubrede.

Dar bătrâna canapea albastră – abia ăsta este bunul meu cel mai de preț. Este un vechi exemplar din specia sa, iar pernele și tăblia din spate scapă nisip în continuu. Da, nisip. Întotdeauna mi-am imaginat că a fost scoasă la lumină dintr-un hotel din Munții Laurențieni³, ars din temelii. La începutul toamnei, când e lună plină, îmi imaginez chiar că, într-o viață anterioară, a fost divanul sau canapeaua de zi a vreunui sus-pus al deșertului. Într-un fel sau altul, trebuie că a fost ridicată în timpul războaielor napoleoniene, legată bine de cea mai mare și mai puternică dintre cămile și dusă la Alexandria, unde, mai târziu, un poet greco-egiptean a luat-o în grijă preț de câteva zeci de ani. După un timp, un imigrant libanez în Canada a adus-o aici pe un vas de linie canadian care traversa Pacificul, iar canapeaua a ajuns până la urmă la Ottawa, în Gatineau, pe calea ocolită pe care o iau de obicei lucrurile mărunte.

Așa a ajuns la mine. Era în 1973, spre sfârșitul verii; îmi ajutam un prieten să care înapoi mobila pe care o împrumutase. Am cărat grămada enormă de mobilă până la Wakefield. Pe vremea aceea, acolo era un pod acoperit. Iar eu eram sigur că vom scăpa toată încărcătura în apă. CAMION ÎNCHIRIAT FORȚEAZĂ TRECEREA PE POD, MOBILIERUL PRĂBUȘIT PLUTEȘTE SPRE

ST. LAWRENCE ȘI SPRE GOLF – așa îmi imaginam titlurile din ziarele de scandal, în timp ce camionul supraîncărcat se mișca greoi peste dulapii șubrezi din lemn. Nu, nu s-a întâmplat chiar așa, slavă Domnului. Am descărcat mobila la casa prietenului, profesorul lui de economie – oare așa reușea să se întrețină? m-am întrebat. Închiriind sau împrumutând mobilă foștilor lui studenți? Nu părea un tip foarte întreprinzător – profesorul, la el mă refer. Dar la ce te puteai aștepta? Preda la universitate, avea o casă de vacanță în Gatineau și prea multă mobilă, pentru că soția îl părăsise, apoi mai avea încă o casă în cartierul Glebe etc. Și voia să scape de o canapea veche. În schimb, ne-a zâmbit mulțumit pentru că îi înapoiasem restul mobilierului.

Ei bine, înainte să-mi dau seama ce făceam, mă trezesc ridicând această uriașă – și, cum o vedeam eu atunci, groaznic de colorată – canapea albastră și așezând-o în camionul închiriat. Sau cel puțin așa credeam eu, când am simțit un fel de tensiune ciudată, sfâșietoare, în partea dreaptă.

— Au! am țipat eu și am scăpat capătul dinspre mine al canapelei troiene.

Într-adevăr, ceva în mine cedase. Nu mai puteam să ridic nimic. Așa că au ridicat-o ceilalți, iar eu abia m-am târât până la cabina camionului. Nu pot să uit frunzișul strălucitor de toamnă din Wakefield; mi-a atras privirea când m-am chircit și mi-a rămas imprimat pe retină în timp ce stăteam contorsionat pe locul meu, pe drumul de întoarcere.

— Ești bine? m-a întrebat George, îndreptând camionul hodorogit către podul acoperit, aparent șubred și luând-o către Hull.

În spate se auzea canapeaua alunecând greoi înapoi și-ncolo, ca un mastodont prins în capcană.

— Hm, cred că o să stau pe tușă câteva luni de zile, am mormăit eu.

Doctorul Gorman avea darul să te frece și să te iscodească într-un fel foarte neplăcut.

— Da, de data asta chiar ai pus-o, domnule, zise el, cu vocea lui de fanfaron. Cine ți-a făcut chestia asta?

— Chiar vreți să știți?

— Trebuie să știu. Face parte din diagnostic.

— O canapea albastră. O bătrână canapea albastră. O uriașă, o imensă (și m-am reținut să adaug vreun alt adjectiv mai lumesc și mai emfatic) canapea albastră.

Apoi i-am spus și restul poveștii. De-abia putea să-și ascundă bucuria hipocratică.

— Te programăm pentru joia viitoare. Vorbește cu recepționera pentru amănunte. O să-mi ia patruzeci de minute să te cos frumos, iar după aceea vei fi iar ca nou – și făcu o pauză – pentru canapeaua ta cea mare și albastră. Pe ea sau sub ea.

Și rânji din nou.

La două zile după ce am ieșit din spital, stăteam chircit... mă rog, nu chiar... dar, oricum, zăceam cu dureri acasă, pe canapeaua albastră, cauza dezastrului meu. În săptămâna aceea, șontăcăind și văitându-mă prin casă, a ajuns să-mi placă acea creatură lungă și albastră. Cu patru perne mari, plate și cu o spetează de nădejde, era destul de încăpătoare chiar și pentru doi convalescenți ce se văicăreau. Dar eram și gelos. Nu dădeam voie nimănui să se suie, să stea sau să se sprijine de ceea ce devenise canapeaua convalescenței mele. Dacă tot trebuia să plătesc un preț, păi, aveam de gând să mă bucur de ea și să nu o împart cu nimeni. Asta era dezlegarea mea. Această legătură de durere ne-a unit într-o nouă prietenie. Omul și canapeaua – cel mai bun viitor prieten al lui.

O ștergeam de praf săptămânal; aspiram între perne; i-am pus roțițe la picioare și am privit cum se decolorează, se șubrezește și aruncă – nu, varsă – din ce în ce mai mult nisip prin nenumărații ei pori.

— De ce nu arunci? mi se plângea adesea Irena, menajera, ori de câte ori eram atât de nesăbuit încât să rămân acasă în vreuna din cele două vineri pe lună când venea pentru curățenie.

— E o canapea frumoasă, Irena. Iar una nouă costă prea mult. N-am nevoie. Atât îmi permite bugetul.

— Nu place. Nu place aspir. Nu place perne. Cumpără canapea nou, bun. Citesc în ziar. Poate reducere curând.

Însă Irena nu s-a grăbit să mă anunțe de vreun gheșeft. Într-o primăvară, și-a anunțat programul pentru vara următoare. Voia să se ducă la casa ei de la țară în iulie, așa că mi-a propus un târg.

— Cumperi canapea nou, eu iau canapea vechi la țară. Nimeni nu ia canapea, prea mare pentru mașina de gunoi. Eu iau cu camion la fratele meu.

Dar de-acum deja mă încăpățânam. Niciuna dintre stratagemele, jalbele și conspirațiile ei nu mă mișcau. Eu și canapeaua eram legați prin chinuri și durere. Și, oricum, cine avea nevoie de mobilă la modă în casa mea boemă? Mă pricopsisem cu ea pentru mulți ani de-atunci înainte, până când ceva serios avea să ne despartă.

— Cât mai ținem vechitura asta? exclamă soția mea.

Din nou, o enervase nisipul. De vreme ce Irena era un nume care aparținea trecutului meu îndepărtat de burlac, nu trebuia să îi spun despre campania de cinci ani a menajerei împotriva bătrânei canapele albastre.

— Hai să o mai păstrăm o vreme. Să cumpărăm o canapea care să se potrivească și, așa, nu o să-ți mai sară în ochi, m-am oferit eu.

Și așa a apărut extensibila. Modernă, bine capitonată, aproape elegantă, cu fața ei de bumbac impermeabil și gata pentru orice fel de accident umed. Am crezut că, în cele din urmă, gelozia soției mele se va ostoi într-o câțva. Ultima amintire a burlăciei mele rezista pe baricade în sufragerie.

Știam amândoi că nu aveam să ne urnim nicăieri. Iar nou-venita primea toată atenția.

Însă albastrul și bejul nu se asortează și nici nu se completează. La fiecare petrecere, așteptam ca vreun cretin să trâmbițeze:

— Da' de ce nu te descotorosești de urâtenia asta?

De fiecare dată, loialitatea mea creștea și mai mult. Dacă doi sau trei dintre invitați făceau mișto de vechea mea canapea, luam atitudine și o apăram. La urma urmei, fusese adusă din Egipt; mulți poeți recitaseră pe pernele ei, al căror nisip fusese fără îndoială adus din sfintele deșerturi ale Orientului Mijlociu.

A început să îmi fie și mai drag tot ce era vechi, simplu și demodat. Am început să cutreier străzile în zilele de colectare a gunoiului, mai ales primăvara și toamna. Mă găseai la *garage sales*⁴, examinând cu grijă mobilă uzată și abuzată. Și am început să adun. Câteva scaune de restaurant din anii '30, o comodă mutilată cu un sertar, taburete de proveniență dubioasă, până și umerase din lemn și vase de scuipat tutun din vremuri de mult apuse. Garajul întunecos începu să se umple.

Vezi tu, de multe ori, Ziua Reginei Victoria⁵ coincide cu ziua mea de naștere. Încă din tinerețe mi-am dat seama de coincidența unică a zilei mele de naștere. Dacă Regina prezida festivitățile din weekendul respectiv, mai mult ca sigur eram colegi într-o sărbătorire, chiar dacă ea doar respecta data oficială, iar eu îmi sărbătoream bucuros ziua de naștere. Însă Ziua Reginei începu să fie asociată cu o altă tradiție importantă. N-am apucat să zic, dar a trebuit să cedez și să mă retrag strategic acum doi ani. Soția mea și-a impus punctul de vedere, iar canapeaua albastră a fost alungată — însă numai până în garaj. Și acolo a rămas de la Ziua Recunoștinței, toată luna capricioasă a lui noiembrie, în indispusul decembrie, apoi a

continuat să treacă discret prin înghețatul ianuarie, glacialul februarie până în umedul aprilie și aproape-umedul mai. Ziua Reginei avea să-i fie ziua punerii în libertate anuale. Ca un gardian vesel, înțelegător față de chinul prețiosului său prizonier, deschideam ușile garajului și rugam un vecin să mă ajute să trag canapeaua până pe veranda din față, unde urma să stea nederanjată luni la rând. Asta fusese înțelegerea. Dimineața stăteam pe ea și citeam ziarul, în timp ce strada se trezea la viață. După-amiaza, în plină lumină orbitoare a soarelui, citeam iar, tolănit comod pe mândra mea canapea. Iar seara, așezat în umbră, ca unameleon modelat pe un fundal de un albastru nocturn, urmăream să văd cine vine și cine pleacă.

Iar atunci s-a întâmplat ceva surprinzător, de necrezut. Acea zi infamă a intrat pentru totdeauna în calendarul meu de catastrofe. Într-o seară de vineri, pe 6 iunie 1986, am stat pe canapea până târziu. Era o seară blândă; câteva insecte enervante zumzăiau împrejur, iar vecinii erau foarte tăcuți – deci nimic nu arăta ceva ieșit din comun și nu prevestea ceva rău.

M-am trezit a doua zi dimineață, la o oră sau două după răsăritul soarelui. Când am ieșit pe veranda din fața casei, spațiul gol din stânga mea m-a asaltat prin surpriza absenței. Canapeaua dispăruse! Fusese furată, fără îndoială, căci o roțiță zăcea pe verandă, iar alta pe cea de-a doua treaptă. Am început să îi iau urma ca un ogar, de-a lungul aleii, apoi pe stradă, spre sud, am mai găsit o roțiță. Hoții se îndreptaseră către cel mai apropiat colț. Dar când am ajuns acolo, nu se vedea nici urmă de canapea. Era oare posibil să fi petrecut jumătate din noapte ascunzându-și prada? La jumătatea străzii pe stânga am observat un camion deschis, cu mobilier. Am alergat spre el. Doi studenți ieșeau din casă, să mai descarce din lucruri.

— Nu cumva ați văzut o canapea veche, albastră? i-am întrebat suspicios.

Oare la ce mă așteptam? Să recunoască, să mă conducă în casă și să-mi arate noua lor achiziție, așezată lângă un televizor color cu ecran mare?

Le-am povestit ce pățisem. Păreau destul de nevinovați, după cum ascultau. Nu se putea să o fi luat ei, mi-am zis.

— Ne pare rău pentru canapeaua dumneavoastră, domnule. Probabil au furat-o noaptea târziu. Noi suntem aici de la 7 dimineața și nu am văzut pe nimeni cărând mobilă.

M-am întors pe același drum, căutând și alte semne, alte indicii... ceva. Erau multe case de închiriat în zonă. Dar, când am raportat furtul, dispecera de la poliție nu părea să-mi dea prea mari speranțe.

— Nu putem să scotocim așa, pur și simplu, fiecare casă din zona dumneavoastră, mi-a spus ea la telefon.

Consolarea ei degajată m-a supărat și mai mult. Eram aproape pe punctul de a-i striga: „De ce nu?”, dar, în loc să fac asta, mi-am notat numărul sesizării ca un cetățean îndatoritor – computerul înregistrase tot – și am luat în considerare sfatul de a-mi suna agentul de asigurări.

Dar ce puteam să îi spun domnului Mappin? O canapea albastră veche. Adevărata valoare comercială era imposibil de determinat. Valoarea în stare depreciată – probabil neglijabilă. Prețul de înlocuire – super-zero, ar fi trebuit să admit în fața băgăciosului agent constatatator pe care avea să îl trimită. Cu toate acestea, valoarea sentimentală era neprețuită.

— De bună seamă, zise Mappin, ager ca de obicei. Neprețuită! Pur și simplu, ne... prețuită. Dacă măcar pe canapeaua asta ar fi fost conceput Prim-Ministrul, poate ați fi putut cere vreunui muzeu să o evalueze ca pe un important bun cultural. Mda, îmi pare rău. Aș vrea să vă ajut.

Duceți-vă și vorbiți cu vecinii. Anunțați-i pe toți. Scoateți-l la iveală pe micul infractor!

Am uitat să vă spun că era o dimineață minunată de primăvară târzie. Parada anuală a cartierului urma să apară curând, pe drumul spre Parcul Strathcona. Poate că cineva luase canapeaua în glumă, iar acum ea avea să apară pe o platformă mobilă – ca un fel de glumă? I-am suspectat imediat pe Frank sau pe James – două cunoștințe de pe stradă. Frank lucra într-un magazin de electronice; după ce i-am bătut la ușa apartamentului, mi-am dat seama că deja plecase la lucru. James și familia lui probabil că încă dormeau. Iar James, m-am gândit, era prea letargic și prea flegmatic să aibă o asemenea inițiativă. M-am întors pe veranda mea goală, am intrat în casă, mi-am făcut niște cafea și am ieșit din nou, cu un scaun din plastic, de grădină, ca să pot analiza mai departe locul crimei. Undeva prin apropiere probabil că un hoț se bucura de prada lui sau poate că adormise pe ea, cu o urmă de triumf penal lipit pe buzele comatoase.

După cum se anunțase, peste o oră trecu și parada. Căruța lui Fred Cundell era ticsită cu ștregarii din cartier, însă nu și cu canapeaua mea. M-am alăturat mulțimii și am început să întreb de ea; am vorbit cu James și cu soția lui, care apăruseră în cele din urmă la coada procesiunii. Deci și ei se treziseră devreme. Mi l-am imaginat din nou pe hoț dormind, cu un zâmbet nepăsător pe față. Probabil că încă era adâncit în vise penale și viciate, dar pe punctul de a începe să se miște și să se trezească. Speram în taină ca zgomotul paradei să îl deranjeze. Se întinde și se ridică. Dar nu, se întinde la loc pe bătrâna canapea albastră, foarte mulțumit de sine. Mai stă un pic în pat.

*Să stai pe ea
cu groaznice dureri de cap,*

am intonat ca pentru mine, în timp ce mi-l
imagineam lăsându-se pe spate pe bunul obținut pe
căi ilegale, pe iubita mea canapea. Apoi, după
primul blestem, îmi veni în minte un altul, căci
Muza Furiei mă tot înghiontea:

*Să gemi pe ea
cu o migrenă ce zvâcnește
cu toată forța.*

Lasă-l să stea acolo și să sufere, mă gândeam.
Iar dacă urma să aibă o durere de cap, atunci să fie
una pe cinste:

*Să ți se umfle venele
să ți se bulbuce vasele
din fruntea ta de hoț.*

Asta e; asta e, am murmurat:

*Să te întorci și să te zvârcolești
în chinuri sfâșietoare.*

Așa, și tot învârtindu-se în chinuri, se va
rostogoli pe o parte, foarte aproape de margine:

*Să cazi,
să-ți rupi mâinile
și picioarele în zece locuri.*

Așa-i trebuie. Să-l aducă acasă și apoi:

*Să gemi pe bătrâna canapea albastră,
cu răni dureroase
cu vânătăi, cu toate-n ghips.*

Mă luase valul – cam ca pe canapeaua mea:

*Și la final să mori pe ea,
Să fii întins
așa cum ți-ai întins tu pe ea berea.
Să fii îngropat cu ea –
cu canapeaua albastră deasupra –,
ca să nu mai poți să ieși
și să furi altă comoară.*

M-am gândit imediat la cea mai bună strategie.
O să îmi scriu imprecățiile cu litere gotice, apoi

voi face copii mari, pe care să le prind cu capse de stâlpii de telefon din cartier:

*Blesteme asupra hoțului sau
hoților care au furat
bătrâna canapea albastră
de pe veranda din fața casei mele,
în dimineața zilei de 7 iunie 1986*

Fără îndoială că hoțul sau hoții vor da cu ochii de afiș; și poate o să îi șocheze sau o să îi cuprindă remușcarea. Poate că blestemele vor atârna deasupra lor ca niște săbii proverbiale, agățate periculos cu fire făcute ferfeniță.

Însă am amânat. Până duminică, am fost așa de prins cu blestemele mele delicioase, încât m-am apucat să le recit tuturor celor care au venit pe la noi. Luni m-am întors la lucru. Și, pentru că aveam după-amiaza de marți liberă, am plănuit să le scriu cu litere mari, groase și să le imprim pe coli mari, albastru-deschis.

Îmi terminasem prânzul și mă pregăteam să sun la un centru xerox, când am auzit o bufnitură slabă pe veranda din față. Nu puteam să-mi cred ochilor. Era chiar în fața mea! Bătrâna mea canapea albastră! Preferata mea era târâtă pe scări de doi tineri necunoscuți.

— Hei! Hei, ce-i asta? Deci ați adus-o înapoi, ticăloșilor!

Cel cu părul mai lung răspunse ezitant:

— D... da, am adus-o înapoi.

— De ce ați luat-o?

— Am văzut-o aici săptămâni la rând. Nu părea mare lucru.

— Cum adică nu părea mare lucru?

— Aveam nevoie de niște mobilă, domnule, și nu ni s-a părut că cineva i-ar duce lipsa.

— Cum adică nu i-ar fi dus nimeni lipsa? Și de ce ați adus-o înapoi?

— Ca să vă zicem adevărul, domnule, când ne-am trezit sâmbătă dimineața, am început să mă

simt ciudat. Apoi, când m-am așezat pe ea, m-am simțit și mai ciudat; ca și cum urma să se întâmple ceva rău, ceva îngrozitor. Noi nu vrem niciun necaz, așa că...

Și a început să se retragă cu spatele pe scări. Iar eu nici măcar nu apucasem să pun poemul pe stâlpii de telefon.

Acum nu mai risc. Nu îmi mai scot canapeaua din adăpost de Ziua Reginei. E mai în siguranță în umbra protectoare a garajului, încuiată de două ori și ferită vederii. Iar în serile de vară, din locul meu privilegiat – scaunul de plastic –, supraveghez strada fiind sigur că bătrâna mea canapea albastră e teafără și nevătămată, că trece cu bine prin toate anotimpurile, departe de ochii hoților pofticioși și de razele soarelui care ar vrea să o decoloreze.

¹ Traducerea acestui text a apărut prima dată în revista *EgoPhobia*, nr. 37, 2013 (n.r.).

² În idiș, în original, *nosh* – „gustare ușoară” (n.tr.).

³ The Laurentians – lanț muntos în sudul provinciei Québec, Canada (n.tr.).

⁴ Vânzare la preț redus a bunurilor unei persoane particulare într-un cadru informal, de multe ori în garajul propriu (n.tr.).

⁵ *Victoria Day*, sărbătoare oficială canadiană ce are loc în ultima zi de luni înainte de data de 25 mai a fiecărui an, în cinstea Reginei Victoria (n.tr.).

Povestea plăpumii mătușii mele

Când mătușa mea, Jenia, a plecat din Bialystok, în 1929, a părăsit orașul încărcată cu două valize mari și un cufăr uriaș. Cu toate astea, când l-au ridicat și l-au urcat într-unul dintre cărucioarele lor în portul Danzig ca să i-l ducă în cabină, hamalii au exclamat:

— Ce ușor e, cucoană! Da' ce cari în America, oleacă de spirit polonez?

Fără îndoială că mătușa le-a aruncat un zâmbet blând – dintre cele care mai târziu aveau să fie stelele călăuzitoare ale copilăriei mele – și i-a urmat cu grație în sus, pe pasarelă.

— Ce e în cufărul ăla mare, dar ușor, doamnă? o întreabă șoferul anglofon de taxi din gara Windsor.

Engleza ei era mai mult decât rudimentară, așa că șoferul începu să gesticuleze, arătând către cufăr și prefăcându-se că vrea să îl ridice din nou.

— Cum îi zice pe englezește? întreabă el. Ce e înăuntru?

Mătușa îi întoarse unul dintre zâmbetele ei plăcute și dădu din umeri. Cine poate să înțeleagă limba asta ciudată? se gândi ea. Probabil că-mi va lua ani de zile s-o vorbesc, continuă. Șoferul arată din nou spre cufăr, însă ea îi făcu semn că trebuie să ajungă la adresa scrisă pe hârtia împăturită pe care i-o întinsese. Șoferul, nedumerit până la capăt, renunță să mai pună întrebări și o duse unde îi ceruse, punându-i apoi cufărul pe veranda din față a duplexului de pe strada Waverly.

— Jenia, poți să începi să despachetezi, exclamă proprietara într-o duminică dimineată, când intră în camera chiriașei sale cu o tavă cu ceai fierbinte și

două rulouri proaspete, pe care soțul ei tocmai le cumpărase de la brutăria Arena.

— Dar am despachetat, răspunse ea.

— Și ce e în cufăr, iubito? întrebă doamna Snarch, încercând să nu pară prea guralivă. Este atât de ușor. Când îți ștergeam praful în cameră înainte de sabat, m-am dus să-l dau la o parte din drum, ca să pot să șterg pe lângă perete. Imaginează-ți ce surprinsă am fost: mă așteptam la un cufăr greu, însă era ușor ca un fulg!

— Aveți mare dreptate, doamnă Snarch, numai că nu e ca un fulg, ci sunt chiar fulgi în el! exclamă ea veselă, în timp ce căuta cheia ca să-l descuie.

Doamna Snarch rămase la locul ei, tot mai curioasă. După ce săltă capacul, mătușa Jenia își vârî mâinile înăuntru și scoase din cufărul plin ochi un obiect mare, sclipind într-o husă de mătase, apoi, fără nicio ezitare, strânse plapuma la piept și își adânci fața în ea.

— *Puca*⁶ mea, exclamă ea, *puca* mea pentru iarna canadiană!

Nu-mi aduc aminte exact când am făcut cunoștință pentru prima dată cu plapuma ei umplută cu cei mai de calitate fulgi de pasăre. Încă din primii ani de școală elementară, mă duceam în Munții Laurentieni, la Ste. Agathe des Monts, unde îmi petreceam vacanța de iarnă cu mătușa mea. Își cumpărase și renovase o casă foarte mare, pe care vara o transforma în pensiune pentru bătrânii ce doreau să își petreacă timpul pe malul lacului și mai ales să savureze faimoasa mâncare a mătușii Jenia. Se spunea că niciodată nu gătea aceeași mâncare de două ori. Clienții duceau vorba despre ospitalitatea ei în cele patru zări, așa că, dacă voiai să stai la ea, trebuia să faci rezervare cu luni bune înainte. Primea numai clienții fideli și cu greu reușea să găzduiască fiecare cuplu pentru cel mult două săptămâni.

— Păi, ar fi stat până la Roș Hașana⁷, zicea ea ori de câte ori mașinile turiștilor părăseau aleea și ieșeau în Tour de Lac, strada care încercuia lacul vara ca un colier de asfalt strălucitor.

Dar eu, în calitate de cel mai mare dintre nepoți, aveam acest privilegiu de a veni și a pleca oricând pofteam. La urma urmei, ea nu avea copii, iar eu eram preferatul ei. Îmi aduc aminte că treceam dimineața, la sfârșit de săptămână, pe lângă camera ei, un corp suplimentar construit nu cu mulți ani înainte în continuarea casei. Iar pe patul ei vedeam plapuma din mătase roz, splendidă ca un șarpe boa balonat, dar prietenos, care se lăfăia acoperind în întregime patul de o persoană.

Nici prin gând nu-mi trecea că-mi va rămâne moștenire ani de zile, după ce mătușa Jenia avea să moară, atât de pe neașteptate. Într-o noapte, după douăsprezece, s-a ridicat în fund pe pat și a aprins veioza, trezindu-și soțul din sforăit.

— Max, adu-mi, te rog, un pahar de apă. Așa, deodată, mă simt cam rău.

Unchiul și-a pus papucii și a luat-o din loc spre bucătărie. Când s-a întors cu paharul, a observat că era neobișnuit de nemișcată. Se lăsase înapoi pe pernă. Nu mai respira.

Am primit telefon dimineața devreme, în Montréal. Tata, care se înțelegea bine cu familia mamei, a avut ingrata misiune de a-i transmite tristește vești singurei surori bune în viață a mătușii Jenia, Henyeh. Am mers o stradă și jumătate către casa ei mică și dărăpănată. Îmi amintesc că am urcat împreună scara din lemn și am ajuns la ușa dublă, solidă, tot din lemn, așa cum se făceau înainte de Primul Război Mondial. Nici n-am apucat bine să sunăm, că mătușa Henyeh a și răspuns, cu fața schimonosită:

— Știam eu! a strigat ea. Am avut un coșmar azi-noapte. Jenia nu mai e printre noi.

N-am uitat niciodată privirea ei și nici fiorul care m-a străbătut. Tata o tachină, ca și cum ar fi

vrut să îi alunge supărarea:

— De data asta ai avut dreptate, Henyeh. Dreptate sută la sută! Sper să nu mai avem parte și de alte necazuri.

Chiar și după ani de zile îi mai cântăream vorbele ori de câte ori mă suna, așteptând vreo prognoză sau vreo premoniție despre care nimeni din familie nu ar fi avut vreo bănuială.

Au trecut mai bine de douăzeci de ani până când administratorii moștenirii au reușit să vândă casa mătușii, iar eu, ca unul dintre moștenitori, am avut dreptul să-mi aleg niște mobilă și alte lucruri. Grijulie, mama mi-a păstrat mie plapuma, care mi-a parvenit într-un moment foarte fericit, pe care sunt sigur că mătușa Jenia l-ar fi apreciat. Mă căsătoream în cele din urmă, iar rudele din toate părțile începuseră nebunia cadorisirii noastre cu tot ceea ce e folositor într-o gospodărie: vase, tacâmuri, mobilă și... așternuturi! Însă în prima iarnă când am pus pe noi mătăsoasa și glorioasa plapumă, ne-am dat seama că era mult prea călduroasă.

— Mătușa ta a cumpărat plapuma asta pe vremuri, când nu exista încălzire centrală sau pereți izolați termic, spuse Sandra.

— Și ce facem cu ea? mi-am întrebat soția.

— Hai să o păstrăm deocamdată și ne mai gândim noi.

Așa făcea Sandra. Dă-o la o parte, să nu o mai vedem. Uită de ea. Sigur va apărea o soluție de undeva. Așa că plapuma a ajuns într-o cutie, în podul nostru neîncălzit și acolo a rămas.

Până să facă doi ani, fiica noastră, Hava, era deja prea mare pentru toate păturile și plăpumile ei de copil, așa că ne-am hotărât să îi facem o plapumă a ei. Doug, care avea un magazin cu articole sportive, ne-a avertizat că va fi foarte scumpă.

— Valorează cât greutatea ei în aur, a glumit el.

— Dar plapuma din pod? m-a întrebat Sandra.

— Ce-i cu ea? am replicat eu.

— Hai să o aducem și să-l rugăm pe Doug să o desfacă și să facă din ea o plapumă nouă din puf pentru Hava.

Am coborât obiectul diform cu oarece dificultate din pod.

— Ce-i aia, tati?

— O plapumă.

— O plapuuuumăăă? întrebă Hava, făcând una dintre nutrițele ei drăgălașe.

— Da, o pătură mare, pe care strămătușa ta a adus-o din Polonia acum foarte mulți ani în urmă.

— Și a dormit ascunsă în pod atâta timp? adăugă ea.

— Da, iar acum o vom readuce la viață.

Până la urmă, s-a dovedit că, din grămada de fulgi pe care i-am lăsat-o, Doug nu numai că a scos o plapumă nouă, ba chiar și câteva perne pentru Hava.

— Perfect, mi-a zis soția.

S-a întâmplat ca în săptămâna aia să-mi înțepenească spinarea, iar când Doug a lăsat cutia uriașă pe veranda din față, a sunat și vecinul meu, Alessandro, să-mi spună că a sosit un pachet. Încet și chinuit, m-am dus la ușă și am răspuns.

— Vrei să duc eu cutie 'năuntru?

— Sigur. Dar ce-o fi în ea? am întrebat, uitând pe moment că Doug trebuia să ne înapoieze plapuma.

— Pentru Dumnezeu, cutie asta foarte ușoră. Ce-n ea? întrebă el.

— Fulgi, prietene, doar fulgi.

— Fulgi? La ce nevoie de fulgi? Ești un pasăre?

— Nu, Alessandro. E o plapumă nouă din puf pentru fiica mea și mai sunt și câteva perne. Le-am făcut dintr-o plapumă mare, pe care mătușa mea a adus-o din Europa acum vreo șaiszeci de ani.

— E foarte ușor, raportă Alessandro. Mă bucur c-am dus pentru tine. Odihnește la spate, vecine.

Așa că m-am întins un pic și am încercat noile perne și plapuma, simțind cum se instala în mine o stare foarte specială – zâmbetul de poveste al mătușii Jenia era pe fața mea! Era ușor, vesel și gata să își împrăștiie căldura asupra tuturor.

⁶ *Pookh*, în original, în idiș (n.tr.).

⁷ Anul Nou evreiesc, care se sărbătorește de obicei în luna septembrie a fiecărui an (n.tr.).

Talitul lui Goldberg⁸

N-o să vă vină să credeți, sunt sigur. E cea mai sfântă zi a anului – deci pe cuvânt că nu inventez. Oricui i s-ar putea întâmpla. Un talit pus unde nu trebuie, un șal de rugăciune pierdut și găsit. Sau găsit și pierdut din nou.

Iată cum a început totul. Era în dimineața de Iom Kipur, la ora slujbei și, să-mi fie cu iertare, trebuia să mă ușurez. Așa că ies din rândul meu, înaintez de-a lungul naosului și ies din templu. Îmi las șalul la îndemână, pe o masă încărcată cu biblii și cărți de rugăciune. Cine-i atent unde-și pune talitul? Laolaltă cu o grămadă de alte talituri. Și plec să-mi văd de treburile mele pământești.

Pe drumul de întoarcere, cine mă oprește? Michel, care vrea să știe cât e scorul. Scorul? De unde să știu eu? M-am rugat la templu preț de câteva ore, m-am angajat să fac mai multe donații decât făcusem până atunci, așa că de unde să știu care e scorul? Dacă faci ce trebuie, i-am zis eu, dacă ai gânduri bune, am adăugat, dacă faci tot ce îți stă în puteri, atunci poate că totul va fi bine.

— Nu mă refer la Cartea Vieții, ci la Campionatul Mondial!

— Campionatul Mondial, avocat pleșcar ce ești?! aproape că urlu la el. Drept cine mă iei? Azi e o zi sfântă, așa că ia-ți gândul de la meschinării. Chiar acum te judecă – CHIAR ACUM! Chiar în acest moment fac socotelile acolo sus în ceruri și, crede-mă, dacă nu-ți scoți fotbalul american din creierul ăla în scădere, o să-ți dea cu virgulă și cu eroare pe lumea cealaltă. Și nu va exista niciun fel

de avocat deștept pe-acolo care să îți apere mizerabila cauză!

Asta l-a redus la tăcere pe bune – sau, cel puțin, așa mi-a dat impresia.

Așa că mă întorc la masă și pe cine văd înaintea mea, dacă nu pe Sheldon Goldberg? Acesta își ia talitul din același loc în care îl lăsasem pe-al meu și intră înapoi în templu. Vai de capul meu, îmi vine să strig, ce-o să se-ntâmples dacă, în loc să îl ia pe al lui, l-a luat pe al meu? Asta-mi mai lipsea! Cineva care să-mi ia șalul de rugăciune! Dar iată-l la locul lui, îmi zic, și mi-l pun înapoi, fluturându-l și aproape lovindu-l cu el peste față pe bietul Michel, care apăruse din nou în spatele meu, cu ceea ce mi se pare că este o oarecare remușcare pe chipul tâmpit de pasiuni sportive. Să intrăm, îi fac eu semn. Să mai citim o listă de păcate.

Mă întorc la locul meu; congregația e mai liniștită, fiecare își murmură muțeste rugăciunile, în timp ce cantorul se pregătește pentru următoarea intervenție. Îl văd pe Goldberg așezat undeva în fața mea și, imaginați-vă, are un șal identic. Deodată, îndoiala începe să lucreze. Dacă, de fapt, mi l-a luat pe al meu? agonizez eu. Oare să mă duc să-l întreb? Dar ce o să creadă? Că sunt un ciudat, un sărit de pe fix? Drept cine mă iei? o să-mi răspundă el. Un hoț de talituri? Nu mai ești mulțumit de șalul tău decolorat și acum îți îndrepti privirile lacome spre al meu? Pe scurt, eram într-o situație fără ieșire: în cea mai sfântă zi din calendar, treceam prin furcile caudine ale îndoielii.

Îl văd pe Goldberg cum îi șoptește ceva soției lui, căci, da, facem parte dintr-o congregație egalitaristă. Ne place să ne așezăm *en famille*, deși azi copiii se joacă într-o cameră alăturată, pe care o întorc cu fundul în sus. Din când în când, se aud cum strigă și țipă. De ce nu? Noi ne rugăm și ne spovedim; ei se simt bine și se agită. De ce să treacă ei prin toate astea? Copiii sunt copii, nu au responsabilități. Îi copleșim destul cu școala, cu

notele și cu milioanele de copii săraci din lume, ale căror chipuri înfometate le invocăm ori de câte ori ai noștri nu mănâncă pe cât de cu poftă am vrea noi.

Auzi, dar șalul lui Goldberg arată exact ca al meu! Încerc să mă apropiu cumva. Poate că felul în care a fost împăturit îl va indica pe adevăratul proprietar. Dar oare eu cum îl împăturesc pe al meu? Mă uit în jos și examinez cutele – cine-și mai aduce aminte? E ca și cum ai încerca să identifici o bancnotă care e posibil să-ți fi căzut din buzunar. Toate arată la fel. Dar un talit îl poți recunoaște după miros – pentru că ia mirosul celui care îl poartă, nu? Prostii, îmi zic. Concentrează-te la rugăciune. Treci înapoi în starea rugăciunilor suplimentare. Un talit e un talit; unele sunt cu dungi albastre, altele cu dungi negre, altele sunt colorate îndrăzneț în alte culori, uneori în culorile curcubeului. Pactul lui Dumnezeu cu Noe și chestii dintr-astea. Dar talitul poartă urma chipului și a sufletului proprietarului. Ce se întâmplă dacă îl ia altcineva din greșeală, nu intenționat? Treci înapoi la rugăciuni! Nu te mai gândi la prostii. Încerc, crede-mă, încerc. Încerc și mai tare. Și dacă?...

Mă întorc cu toate aceste gânduri enervante acasă, să ne odihnim un pic. Miriam nu prea s-a descurcat cu postul anul ăsta, dar copiii sunt bine. Sunt în curtea din spate, joacă leapșa prin frunzele scuturate de toamnă. Țăla e! îi aud strigând. Chiar așa, ăla e. Și iar încep să mă gândesc la talitul ăla. Oare să îi spun lui Miriam? Ea o să asculte cu atenție, chiar o să se gândească la gravitatea în sine a faptului, însă eu am nevoie de un chibut, de cineva care să împrăști tensiunea cu o glumă, cu o hiperbolă amuzantă.

Talitul ăsta are o poveste aparte, îmi spun mie însumi. L-am luat din zona religioasă a Ierusalimului, când am fost acolo acum șase ani. Am fost uimit de cât de multe magazine care vindeau obiecte de cult erau pe strada Mea Șearim.

Am intrat în toate prăvăliile pe rând; unii proprietari mă ochiseră de la distanță, așa că, până la urmă, am intrat peste tot cu o șapcă pe cap, iar soția mea, deși avea capul acoperit, și-a trădat statutul de turistă cu faldurile colorate ale rochiei de vară. Într-unul dintre magazine, un individ în vârstă și cu o figură rabinică, blândă s-a apropiat de noi și a făcut semn spre mulțimea de șaluri de rugăciune aflate la vânzare. Așa că n-am mai rezistat – dacă nu atunci era momentul, atunci când? Și dacă nu-mi aleg eu propriul șal, atunci cine? Calm și fără niciun fel de grabă în glas, bătrânul ne-a explicat diferențele dintre lucrurile aflate la vânzare. Încă îmi aduc aminte foarte clar ce a spus, foarte degajat: „Un talit de bună calitate este o achiziție pe viață. Te însoțește peste tot și se lipește de tine” – ca un fel de piele, aveam să completez eu. „Și, nu uita, te vor înveli cu el când vei pleca spre viața de apoi și va fi cu tine în Ziua Învierii Morților.” Cred că așa ne-a zis; și tocmai azi, dintre toate zilele, îl aud clar, din nou.

Șalul meu de rugăciune pe umerii altuia? Forma pe care a luat-o și cu care s-a obișnuit să învelească aproape un străin? Mă rog, Goldberg nu e chiar un străin, dar nici prieten propriu-zis nu-mi e. Cum se va simți talitul meu când va fi pus într-o geantă străină? Și când va fi dus într-o casă pe care nu o cunoaște? Prostii, cum poți să vorbești așa despre un talit? m-am dojenit eu. Odihnește-te. Mai sunt două ore până la ultimele rugăciuni și până la sunetul cornului, până când șofarul² va anunța că judecata e pecetluită în ceruri pentru anul care urmează. Însă, odată ce mă cuprinde îndoiala, nu scap de ea decât dacă e alungată de o dovadă sută la sută valabilă.

Sută la sută. Nu mă voi mulțumi cu mai puțin. Ce-o să se întâmple dacă, Doamne ferește, ajung în fața unei mașini care circulă cu viteză? O să mă înfășoare într-al lui Goldberg? Asta-mi mai lipsea, să ajung pe lumea cealaltă înfășurat în lucruri

furate. Din câte-mi amintesc, am început să tremur ușor, promițându-mi să obțin dovezi concludente până la sfârșit de Neilah, slujba de final, și până la ultimul sunet al șofarului. N-ar trebui să i se întâmple asta nici măcar unui câine, mi-am zis. Și mi-a venit în cap imaginea unui terrier acoperit cu un talit de măsură mică. E ziua de Iom Kipur, tăntălăule. Revino-ți! Lasă prostiile! Te-ai ales cu talitul care nu trebuie și vezi deja câini, pisici, giboni și alte alea. Ascultă, maimuțele nu se gândesc niciodată la asemenea lucruri, nu sunt atât de avansate. În jurul meu începe să se audă o trăncăneală, o zarvă din ce în ce mai mare, bolboroseli și vorbe agitate. Deodată, mă frec la ochi și mă trezesc. Ce vis nebunesc! Nici să trag un pui de somn nu pot fără să mă gândesc la talitul ăla.

Ne întoarcem la sinagogă pentru slujba de final și îi aduc pe copii în față, ca să audă – și să vadă – cum se suflă în șofar. Mickey, parnasul¹⁰, își ia poziția. E mai bun la asta decât cantorul, așa că anul acesta datoria sfântă e a lui. De-abia își mai poate ascunde mândria. Saltă cornul de berbec. *Tekiyah gedolah*, începe cantorul primul. Un sunet ca o explozie puternică se ridică deodată, ca și cum ar fi vrut să țină deschise porțile cerului și să îi primească și pe cei câțiva întârziați sau măcar rugăciunile lor. Apoi se sfârșește brusc. Observ că îmi transpirase palma cu care strânsesem ciucurii talitului și mă întorc la locurile noastre, când cine se mutase acolo în timp ce eu eram cu spatele, dacă nu Goldberg? E binecuvântat, omul ăsta e binecuvântat cu darul insensibilității, îmi zic în sinea mea. Pe fața lui nu văd niciun semn că ar fi cât de cât jenat de faptul că ne luase locurile. Dar de ce să ne agităm, mai ales într-o zi ca aceasta? Și, în plus, la noi în congregație nimeni nu se lăcomește să își rezerve locuri. Primul sosit, primul servit, zice parnasul. Dar să te așezi unde stăteam noi? Apropiindu-mă, mă uit la Goldberg,

iar el se uită la mine. Îi examinez talitul; el devine un pic stânjenit și se joacă cu cravata roșie. Mă uit din nou la guler, la diadema de argint pe care e cusută binecuvântarea menită folosirii talitului. Este identică, dacă poți să crezi așa ceva! Un talit geamăn? Dar de ce sunt eu așa de tulburat de grija asta acum, când șofarul a sunat și soarta noastră a fost pecetluită pentru anul care urmează? Ce drăcușor împielit și-a băgat coada în destinul nostru?

În loc să mă simt cu inima ușoară și conștiința împăcată, fierb de o curiozitate frustrată și de mânie. Goldberg, Goldberg, îmi zic, cine te-a trimis să îmi faci necazuri? Pe cine slujești? Întrebările au încetat, dar tot le aud ecoul undeva, departe, în minte. Și, parcă vrând să mă facă să îmi pun din nou aceleași întrebări sâcâitoare, iată-l că trece din nou pe lângă mine, acum, că slujba a luat sfârșit, iar toată lumea se îndreaptă către următoarea cameră, unde a fost organizat un bufet pentru adulți, care să pună capăt postului îndelungat și apăsător. Îmi împăturesc talitul, alăturându-mă șirului lent de credincioși, dar ce văd? Pe Goldberg, care își împăturise la întâmplare talitul și îl pusese în coșul mare de răchită, în care se țin toate șalurile din congregație. A înnebunit Goldberg? Nu era talitul lui personal? Îl împrumutase numai pentru ziua sfântă?

Mă uit de jur-împrejur și văd că toată lumea dispăruse prin ușile glisante, inclusiv Miriam și copiii. Analizez din nou repede locul. Nu se uită nimeni la mine. Trec pe lângă coș, înșfac celălalt talit, care se ițește de după un altul cu dungi albastre și, cu o mișcare rapidă, îl îndes în geantă, alături de șalul pe care abia îl împăturisem. Două talituri? Acum am două, îmi repet. Unul este al meu în mod categoric, sunt gata să mă apăr. De fapt, pot să le port pe amândouă, acum că sunt ale mele; cine o să-și dea seama că mi-am lăsat unul acasă? Gândurile mi-o iau la trap, odată cu inima.

Unul este al meu, sunt sigur. Pentru orice eventualitate, îl voi numi pe celălalt șalul lui Goldberg. Oricum, îl voi păstra pe cel nou o săptămână, apoi îl voi aduce înapoi la următoarea slujbă de sabat, când nu mă vede nimeni.

Camera e aglomerată și nici nu apuc să-mi dau seama cine e acolo, că cineva din mulțime începe să recite binecuvântarea cu o voce gravă, în timp ce se ridică păhărelele de vin. Când va veni momentul să fiu înfășurat în el pentru ultima oară, care din ele va fi? Încep să nădușesc. Câte zile mai am ca să aflu asta? Cine-mi poate spune care e al meu și care e al lui Goldberg?

— Ce voiai să îmi spui despre Goldberg, dragă? mă întreabă Miriam, oferindu-mi farfuria ei cu pandișpan ca să închei postul.

— Talitul lui Goldberg, zic eu, în timp ce ea mă privește perplexă. N-are și el un talit al lui? Până și cerșetorii au. De ce n-a făcut și el ca mine și nu și l-a adus de acasă, mă rog?

⁸ Traducerea acestui text a apărut prima dată în revista *Poesis Internațional*, nr. 11, 2013 (n.r.).

⁹ Cornul cu care li se atrage atenția credincioșilor că se apropie Roș Hașana și care le amintește că trebuie să se întoarcă spre Dumnezeu (n.tr.).

¹⁰ Administratorul unei congregații evreiești, care, sub îndrumarea rabinului și a cantorului, se ocupă de numirea credincioșilor care urmează să se implice în desfășurarea serviciului religios (n.tr.).

Seymour International

La scurt timp după ce prietenul lui, Morty, s-a stins pe neașteptate și a fost îngropat cu un alai de numai câteva persoane, Seymour Levine și-a adus aminte de una dintre ideile trăsnite ale dragului său prieten. De ce să nu urmeze inițiativa lui Morty și să nu înființeze Seymour International, o organizație mondială a tuturor celor care purtau acest nume englezesc de familie ca prenume? La urma urmei, Morty își căutase numele prin cărțile de telefon din principalele orașe din America de Nord și sunase o sută treizeci și șase de Morty Black, propunându-le să se întâlnească în Montréal în weekendul de Ziua Muncii, care urma.

Într-adevăr, existau câțiva Seymouri faimoși – Seymour Martin Lipset, Seymour Poznansky, asta ca să numim numai doi profesioniști de calibru. Poznansky ajunsese faimos ca fotbalist la echipa Barrie Braves; apoi renunțase la o carieră promițătoare de antrenor de gimnastică și se dedicase psihiatriei, după ce absolvise medicina la McMaster. Acum era psihoterapeut, cu specializarea geriatrie. Nimeni nu era prea bătrân pentru Seymour, obișnuia el să zică, așa că puhoaie de bunicuți și bunicuțe¹¹ îi umpleau cabinetul după-amiaza și seara (pentru că detesta să lucreze dimineața), vărsându-și durerile și dezamăgirile în fața lui.

Le prescria tuturor vitamine. Era un adept înfocat al ABC-ului. Adică al vitaminelor A, B și C. Și al gimnasticii. Iar dacă atletismul, joggingul sau plimbările lungi nu erau punctul tău forte, îți sugera să mergi la cumpărături. Mergi la cumpărături până aproape cazi lat, însă doar ca să

te uiți în vitrine; altfel nu vei mai putea să îți plătești facturile, te avertiza el. Mergi pe jos până la cel mai apropiat centru comercial; dacă e prea aproape, înconjoară-l de șapte ori. Nicio grijă, nu se va dărâma, decât dacă e în Belleville. Apoi, caută câte un obiect în fiecare magazin. Dacă e un ceainic, cauți la The Bay, apoi la Eaton's, urmat de Zellers sau Home Hardware. Păstrează-ți memoria în formă ținând minte toate prețurile. Apoi vezi ce magazin are cea mai bună ofertă, dar nu cumpăra nimic! Doar compară și umblă din magazin în magazin. O nouă formă de exercițiu, cumpărăturile imaginare au devenit astfel preferatele a zeci și zeci de pacienți în vârstă de-ai lui Seymour.

Avalanșa de cumpărători i-a luat prin surprindere și pe comercianți, și pe vânzători. Iar dacă magazinul părea a fi înțesat de clienți în vârstă, acest lucru dădea impresia unei activități comerciale. Și astfel, tam-tamul creat de ei atrăgea cumpărătorii adevărați. Proprietarii de magazine se rugau ca luna, care era o zi destul de moartă, magazinele lor să se umple de hoardele de pensionari. Cumpărătorii imaginari vor atrage cumpărătorii reali, sperau ei. Iar sâmbăta următoare magazinele erau, într-adevăr, arhipline. Nu se încasa nimic, dar prăvăliile gemeau de clienți. La sfârșitul zilei, vreun vânzător mai nou clătina din cap descumpănit: așa de mulți clienți azi și așa de puțină vânzare? Înțelege ceva dacă poți!

Așa că Seymour Levine a dat anunț în ediția de sâmbătă a ziarului *The Globe and Mail*:

„Se caută oameni cu prenumele Seymour. Deveniți membri ai unei biserici unice:

Seymours International (SI).

Căutați-ne online.

Scrieți-ne la: Seymour@seemore.horizons.org”¹².

Mesajele au început să curgă la modul serios. De exemplu, exista pictorul Seymour Lustiger.

Intrase într-un con de umbră în 1984, însă își semna cu mândrie toate pânzele. Ori Seymour Muransky, ai cărui părinți ramoliți, de origine poloneză, îi dăduseră un nume despre care credeau că îi va camufla perfect originile etnice. Habar n-aveau că micul Seymour era deja însemnat! Un Seymour era de la bun început un evreu autodeclarat, ba chiar și un sionist pe deasupra. În acel moment, s-a întâmplat ceva ieșit din comun. Seymour Levine a primit următorul mesaj electronic:

„Dragi prieteni,
Am văzut anunțul vostru în *The Globe and Mail* și aș vrea să îmi adaug umilul nume frăției voastre.
Mă puteți contacta la adresa de mai sus.
Domnul fie cu voi.
Seymour Williams”

Levine fu luat prin surprindere. Un Williams în gașca noastră? Oare era Williams un nume secret de evreu? Oare o fi fost vreun Hillel¹³ sau cineva asemănător într-o viață anterioară¹⁴? cugetă el.

„Dragă Seymour Williams,
Ne bucurăm că ni te-ai alăturat! De unde sunt părinții tăi?
Toate cele bune,
Seymour Levine, Președinte Seymour
International
Seymour@seemore.horizons.org”

„Dragă Seymour Levine,
Părinții mei au crescut în Kingston, iar eu lucrez acum în Hamilton, ca pastor, cu jumătate de normă, dar și ca director de program la Centrul Comunitar Hamilton Nord.
Pacea fie cu tine,
Seymour Williams”

„Dragă Seymour Williams,
S-au mutat cumva părinții tăi în Canada înainte de război? Vei participa la prima noastră întâlnire

plinară din mai, la hotelul Prince Albert din Toronto?

Al tău, în pace și armonie,
Seymour Levine”

Oare de ce-oi fi adăugat acel „în pace și armonie”? se gândi Levine în timp ce apăsa butonul de trimitere a mesajului electronic. Williams și pietatea lui epistolară încep să mă ajungă și pe mine, cugetă el, neputând să își amintească ce scrisese. Așa că trimise și un post-scriptum.

„Dragă Seymour,
Oare nu e momentul să ne adresăm unul altuia cu numele noastre de botez? Pardon, adică să ne tutuim?
Seymour”

„Dragă Seymour,
Mă bucur că renunțăm la formalități. Fie ca duhul să te călăuzească,
Seymour”

* * *

Centrul de congrese, hotelul Prince Albert,
21 iunie

Sala A PAS – Pădurarii și Acțiunea Socială
Sesiune plenară, ora 9 a.m.

Sala B AMLS – Asistente medicale pentru o lume
mai sigură
Sesiune de dimineață

Sala C SI – Seymour International
Înscriere și constituire
Ședință de organizare, ora 9 a.m.

În timp ce Seymour Levine îl saluta pe fiecare dintre cei treizeci și ceva de bărbați care intraseră în foaier, atenția îi fu atrasă preț de o clipă de personalul de la bucătărie, care adusese cafeaua de dimineață și gogoșile.

— Domnule Levine! i se adresă un bărbat brunet, înalt, care încheia șirul membrilor.

Seymour îl privi încurcat.

— Ăăă...

— Williams, Seymour Williams din Hamilton. Mă bucur atât de mult să vă cunosc, este o onoare pentru mine să particip la ședința de constituire.

— A, da. Permiteți-mi să vi-l prezint pe Seymour Poznansky.

— Psihiatrul din Barrie? Am văzut o emisiune despre el la Ontario TV săptămâna trecută. Face numai fapte bune în rândul fraților și surorilor noastre de vârstă a treia. S-a deschis un club Matusalem de-al lui și la noi, în Hamilton, pentru cei peste șaiszeci și nouă de ani. Sunt foarte încurajați de faptele bune ale doctorului Poznansky.

— Williams zici? răspunse Poznansky, măsurându-l pe nou-venit. Și din ce colț al Galiției te tragi? tună doctorul, ca să-l audă toți.

— Galiția, doctore Poznansky? Eu sunt din Hamilton.

— Hamilton nu sună mai breaz ca Galiția! Ești de-alde Cohen, Levi sau Israel?

— Ăăă... vă referiți la clasa preotească? Ei bine, nu sunt din niciuna. Fac parte din Biserica Unită, dar mă bucur că mă considerați unul dintre aleșii Domnului. Cu trăsăturile mele, eram îngrijorat că nu voi fi binevenit aici.

— Bine ai venit, Williams. Avem mare nevoie de tine! Un Seymour neevreu. Cine s-ar fi gândit la asta, nu-i așa, Levine?

— Doctore Poznansky, ar fi trebuit să fiți rabin.

— Rabin, asta-i tot ce-mi mai lipsea! Bătrâni pot să ajut. Dar pe frații mei de la sinagogă, nu vreau și nu pot. Ai fost vreodată la vreo sinagogă de modă veche, Williams? E un haos, o cacofonie, un microunivers al tuturor microbilor disfuncționali posibili și imposibili. Și să fiu la mila lor? Dacă ar fi să ajung rabin și n-ar fi cale de scăpare, m-aș converti! spuse Poznansky, izbucnind într-un râs zgomotos.

— Te-ai converti? suspină Seymour Williams.

— Da, la orice religie care mi-ar da liniște pământească, pace interioară și poate...

— Și poate niște cenușă ca să-ți torni în cap, îl întrerupse Seymour Levine. Avem de ținut o ședință. Haideți să începem.

Levine, Poznansky și Williams se întoarseră și intrară în sală împreună, alăturându-se celorlalți, care mâncau gogoși și-și beau cafeaua din pahare de polistiren.

— Se întrunește ședința de constituire, strigă Poznansky, preluând inițiativa. Să auzim ce are de spus marele nostru organizator, Levine! La urma urmei, el este responsabil pentru adunarea asta a oamenilor cu același nume. Și, dacă nu se dovedește a fi un succes, Levine promite să ne returneze fiecareia dintre noi banii cheltuiți pe biletul de avion, cu Air Canada, sau pe cel de tren, cu Via Rail. Iar dacă nu poate, ne promite că socrul lui va face asta pentru noi. Să îl aplaudăm cu toții pe istețul nostru Seymour Levine!

În fața tuturor, Levine zâmbi sfios; însă, hotărât să pună lucrurile pe roate, începu să explice de ce se apucase să îi contacteze pe toți. Apoi își încheie discursul introductiv, subliniind:

— Trebuie să ne asigurăm că numele noastre vor rezista în timp. Să facem în așa fel încât Seymourii să nu dispară de pe pământ! Să transformăm acest nume într-unul preferat al părinților de pretutindeni!

— N-ai zis nimic despre fondul asociației, interveni Seymour Williams.

— Domnilor, permiteți-mi să vi-l prezint pe onorabilul Seymour din Hamilton, Seymour Williams, pe care aș vrea să îl propun în calitate de trezorier al asociației noastre pentru luna august.

— Vai, sunt onorat! Voi conduce treburile organizației noastre respectând principiile mele creștine... ăăă, iudeo-creștine, ca și cum Dumnezeu Însuși... ăăă, Însăși, m-ar controla.

— Williams trezorier, strigă Poznansky.

— Toată lumea e de acord, îndrăzni Levine.

Un grup de mâini ridicate îi confirmă alegerea judicioasă.

Williams începu să fie prezent peste tot. În mod regulat, chiar și în *Tribuna evreiască*. Era zâmbitor, lângă frații lui Seymouri, ba la o adunare a stomatologilor generoși, ba la una a specialiștilor în tehnică, ba la o adunare a reprezentanților sinagogilor. Însăși prezența lui la aceste evenimente, precum și originala întreprindere a organizației garantau un public numeros, însă câștiguri limitate.

— Seymour, îi spuse trezorierul din Hamilton lui Levine la telefon, trebuie să ne concentrăm pe strângerea de fonduri.

— Vrei să spui că trebuie să facem o șmecherie, răspunse Levine.

— Ei bine, nu chiar. Avem nevoie doar de o dovadă serioasă a angajamentului nostru față de moștenirea pe care o avem. Să ne angajăm că facem totul ca numele nostru să nu iasă din uz, ci să intre în istoria listelor de nume canadiene.

Dacă Poznansky ar fi auzit ultima propoziție, atât de mieroasă, Levine și-l imagină pe acesta zicând: „Termină cu rahaturile astea”.

— Ce părere ai despre un tur al misterelor, pe lacul Ontario?

— Care să se încheie cu o cină, adică?

— Da, și hai să ajutăm trupa de teatru să scrie un scenariu. Detectivul va fi un Seymour, bineînțeles.

— Sună prea banal, Seymour, răspunse Levine.

— Atunci un pelerinaj în Israel. Seymour International – S.I. pentru Israel.

— Sună prea a Israel Bonds¹⁵, se opuse Levine.

— Un tur al circumciziei – cu slogan?

— Spune S.I., spune DA pentru Seymour!

— Asta e! Spune S.I., spune DA pentru Seymour. Procrează și numește-ți primul născut

cu stil și panaș!

Așa a apărut sloganul Seymour International. N-a rămas niciun ginecolog, niciun pediatru, niciun mohel¹⁶ pensionar care să nu fi auzit de el. Apelul la folosirea acestui nume era afișat la loc de cinste pe pereții tuturor maternităților. Exista chiar și un concurs!

Pune acest nume comorii tale și participi la Loteria Seymour International! Câștigătorul va primi unul dintre cele trei premii senzaționale: premiul întâi – o călătorie dus-întors cu toată familia la Muntele Seymour, în British Columbia; premiul al doilea – o călătorie dus-întors pentru mamă și fiu; premiul al treilea – un documentar video despre viața doamnei Jane Seymour.

Acest nume începu să apară mult mai des în rândul anunțurilor de nașteri. Devenise o modă. Așa că, la a doua întâlnire anuală a Seymour International, s-a hotărât să se continue politica și să se asigure o răspândire tot mai mare a numelui.

— Sună a sacrilegiu, își dădu cu părerea Williams către Levine. Acest cuvânt, acest nume s-ar putea să îi supere pe... ăăă, confrății voștri mai implicați în ale religiei, nu?

Când Poznansky a deschis programul pe care îl primise la birou, îl sună imediat pe Levine.

— Continuitate! Vom promova fertilitatea și vom submina prevenirea sarcinii?

Levine nu-i putu răspunde pe loc. După o pauză, prinzând deodată curaj, îi zise:

— Poznansky, nu poți să vezi și tu partea pozitivă a lucrurilor și să ții de ea?

— Glumești, frățioare! Atunci spune-i lui Williams că vrem ca fiecare Seymour între două vârste să își facă o asigurare de viață al cărei beneficiar să fie Seymour International. Ascultă-mă, după o generație, S.I. va fi în stare să ofere burse de botez familiilor. I-auzi asta: Vă lipsește un nume în familie? Încercați Seymour și primiți faimosul nostru Bonus de Botez, prin bunăvoința

Seymour International! Levine, e clar că ai creat o mișcare – iar prin asta vreau să îți fac un compliment.

— Cu lingușirea ajungi departe, Poznansky. Fii un exemplu pentru toți Seymourii și du-te să-ți faci prima asigurare. Fii un deschizător de drumuri!

— Și să mă omoare Frances? Dacă o face, va fi un început bun pentru fondurile asociației. Hei, ia gândește-te: *Martirizați-l pe Seymour pentru binele Frăției Internaționale!* Sună complet sălbatic și, în același timp, foarte plauzibil, Levine. Rămâi cu bine. Ne vedem la a doua întâlnire anuală.

La a doua conferință, Seymour Levine și Seymour Williams i-au înscris pe aproape toți delegații. Valoarea totală a polițelor de asigurare ajunse la câteva milioane. Nu-și mai încăpeau în piele de bucurie. Cu toate astea, se anunța încet-încet o criză. Williams devenea din ce în ce mai frustrat. Avea prea puțin timp pentru studiul suplimentar al Bibliei și nici nu mai apuca să își viziteze părinții în vârstă la fel de des ca până atunci. S-a instalat un sentiment de vină, care a început să îi tulbure gândurile. Devenea un fel de personalitate în zona metropolitană din Toronto. Nu era zi să nu sune vreun cuplu în legătură cu Loteria Numelor sau vreun ginecolog care cerea broșura pentru anticamera cabinetului. Iar el le făcea pe toate. Unde era Levine, când corespondența și întâlnirile se înmulțeau?

Williams simțea că erau și alte agitații care îi puneau la încercare aparentul echilibru al vieții sale spirituale. Începuse să citească *Cele cinci cărți ale lui Moise*, având la bază o ediție pe care o găsisese într-un anticariat din Toronto și care, spre marea sa uimire, îl cita pe Rashi, marele comentator evreu medieval, precum și pe alte figuri rabinice. Se simțea ca și când ar fi ajuns la sursa surselor, ca și când ar fi descoperit un izvor nesecat de legi și revelații pe care le știa, dar pe

care le trecuse cu vederea în anii lui de pregătire preotească. Într-o noapte, i se păru că aude o voce asemănătoare cu cea a lui Levine, care se schimbase și căpătase o rezonanță gravă, ce îi trimitea fiori prin brațe și obraji.

— Ce mai e și chestia asta cu Seymouri? auzi el vocea ridicându-se din străfunduri. Dar Solomon, Shlomo, nume biblic ce vestește pacea și integritatea? Seymour e doar începutul, Shlomo e treaba importantă.

Speriat, se ridică în fund, cuprins de palpitații și își dădu seama că trebuie să ia o nouă hotărâre.

După acea noapte, lucrurile începură să se precipite. Mai întâi, îl vizită pe prietenul său, Sydney Greenstone, rabinul pensionar reformat, cu care lucrase în diferite comitete inter-religioase. Sydney îi recomandă să urmeze vocea, să studieze în continuare și să înceapă să se gândească la convertire, pentru că, zicea el, oricum, asta nu însemna că viața avea să i se dea peste cap.

— Ai fost un Seymour. Acum te-ai ridicat mai presus și e firesc să te alături clanului și să te rogi alături de noi în deplină apartenență.

Seymour Williams urmă indicațiile primite și, în câteva luni, se hotărî definitiv. Trecu prin tot ritualul; din fericire, doctorul părinților lui nu îl scutise de cuțit când avea doar o săptămână. Un comitet de trei rabini, care i-au verificat cunoștințele despre Scripturi și Profeți, o tăietură ceremonială (opțională, după cum i-au spus cei mai tineri din clerul reformat), apoi o scufundare în baia rituală și a renăscut, dar nu ca Seymour.

— Nu, zise Sydney, acum ești din nou întreg – *shalem* –, te vei numi Shlomo.

Imaginați-vă consternarea de la următoarea ședință anuală, când Seymour Williams s-a prezentat drept Shlomo Williams.

— Williams, ai înnebunit! răcni Poznansky. Nu te cheamă Shlomo, te cheamă Seymour!

— Da, mă cheamă Seymour, dar, de fapt, pe mine, cel adevărat, mă cheamă Shlomo!

— Prin autoritatea cui? îl chestionă Poznansky pe un ton ridicat.

— A Curții de Judecată, formată din trei rabini, contră Williams.

— Trei ce? zbieră Poznansky. Te-ai răsculat și te-ai convertit pe la spatele nostru?

— Unde scrie, reveni și mai curajos Shlomo, că am nevoie de permisiunea voastră ca să mă întorc la Primul Legământ original?

Poznansky rămase trăsnit preț de câteva clipe. Grupul de Seymouri din jurul lor se uitau unii la alții uimiți, fără să înțeleagă nimic. Levine își dădu seama că trebuie să intervină, altfel lucrurile riscau să degeneze.

— Felicitări... adică, Mazel Tov, Seymour... vreau să zic Shlomo! E un semn bun pentru viitorul nostru, domnilor. Chestia asta ne poartă noroc la Seymour International.

— Îmi pare rău, dar nu înțelegeți, adăugă Williams. Nu mă mai pot implica aici de-acum... decât, bineînțeles, dacă păstrăm inițialele și începem o nouă campanie, care să celebreze biblicul nume Shlomo!

— Tacă-ți fleanca, Williams! strigă Poznansky. Nu-i treaba noastră să ducem mai departe numele Shlomo. Seymour e singurul căruia îi suntem fideli.

— Îmi pare rău, Seymour, dar pe mine mă cheamă Shlomo și am de gând deci să celebrez acest nume. Cine e de acord cu mine? zise el, întorcându-se către ceilalți.

— Atunci, pe câți dintre Seymouri îi cheamă Shlomo în tradiția evreiască? întrebă Levine.

Se ridicară câteva mâini.

— Dar pe câți dintre noi îi cheamă Shmuel pe evreiește? strigă deodată Sherman din mulțime.

— Dar Zalman? întrebă Mendelson.

De vreme ce Shlomii erau majoritari, Williams avu câștig de cauză.

— Promit, spuse el în cadrul discursului de acceptare a președinției, să urmez calea inovatoare a predecesorului meu, Levine. Ne așteaptă un viitor grozav, domnilor. Shlomo International va avea parte de aceleași succese. Și nu trebuie să îi uităm nici pe Shmueli, nici pe Zalmani. Vor avea un statut minoritar în broșurile noastre, dar se vor bucura, la rândul lor, de beneficii.

Incitați, membrii marcanți ai Shlomo International și Asociații s-au ridicat în picioare, aplaudându-l furtunos, după care s-au împrăștiat în toate părțile, însuflețiți de un nou obiectiv și de un nou plan al numelui.

[11](#) *Bubbies* și *zeidehs*, în idiș, în original (n.tr.).

[12](#) Joc de cuvinte în original, *seemore/see more* (vezi/află-mai-multe) pronunțându-se foarte apropiat de *Seymour* (n.tr.).

[13](#) Vestit lider religios evreu, născut în Babilon în jurul anului 110 î.Hr., al cărui nume este asociat cu apariția și dezvoltarea Talmudului (n.tr.).

[14](#) *Gilgul* (în engleză, în original) = „reîncarnare” (în Cabala) (n.tr.).

[15](#) Firmă canadiană de investiții în Israel (n.tr.).

[16](#) Persoană care execută circumcizia unui copil de sex masculin, în a opta zi după naștere, conform ritului evreiesc cu același nume (din ebraică) (n.tr.).

Conjugări

— Stanley Shloime, să vezi și să nu crezi! Unchiul tău s-a trezit și a plecat spre Winnipeg. M-am întors acasă de la clinica spitalului și am găsit un bilet. Mi-am dat seama imediat că s-a întâmplat ceva când l-am văzut pe policioara din bucătărie. El nu lasă niciodată vreun bilet. „Crezi că sunt nebun. Tu ești nebună. Ți-am spus că plec. Trimite-mi toată corespondența pe adresa lui Shloime. Și mi-ai zis că n-am s-o fac niciodată. *Du bist meshugeh*. Tu ești nebună.” Să lași un astfel de bilet în bucătărie, să-l vadă toată lumea? Noroc că femeia care face curat nu trebuia să vină în ziua aceea. Încă n-a apărut. Ieri am tot așteptat. Nu știam unde-i era mașina, însă azi-dimineață am primit un telefon de la o firmă de tractare. Lăsase un bilet și în parbriz, în care le spunea tuturor că pleacă. Da' cine se crede, prim-ministrul? Interesează pe cineva? Nebunul s-a dus pur și simplu și și-a parcat Buickul în parcare a poliției din Dorval. Dar nu-l sun, Shloime. Nici să mor!

— Să-l sun eu? am întrerupt-o.

— Nu, să nu îndrăznești! Lasă-l să se ducă. O să vedem noi cât o să-l suporte Bronia. O să se întoarcă. O să se întoarcă!

Asta se întâmpla primăvara trecută. N-a vrut să se întoarcă nici de Sărbători. Am sfidat-o pe mătușa Frances și l-am sunat acum câteva săptămâni. Însă n-am putut să mă înțeleg cu unchiul meu.

— Stanley, știu că îi ții mereu partea. Așa că ai grijă de ea, îți aparține în totalitate, cotcodăci el. Sub nicio formă nu mă întorc să trăiesc cu nebuna aia. Am ispășit destule timp de patruzeci și șase de

ani. Pasărea și-a luat zborul din colivie, izbucni el hohotind din nou.

— Și ce faci cu hainele și cu tot echipamentul de pescuit pe care le-ai ales cu mare atenție și de care ai avut grijă ani de zile?

— Dă-le de pomană, Stanley. Nu-mi pasă cui le dai. Vinde-le. Lasă să facă și ea câțiva bănuți. O să aibă de lucru și, în felul ăsta, abia mai pleacă de pe capul tău. Dă-i ceva de făcut. Are nevoie de ceva care să o țină ocupată, altfel o să se ia și de tine, Stanley. Ești tot ce i-a mai rămas acum, a încheiat el cu satisfacție.

Oare ce-l apucase pe bătrân? După patruzeci și șase de ani de războaie și armistiții, aș fi crezut că va rezista până la capăt. Nu îi plăcuse niciodată să iasă în oraș. Iarna își petrecea toate zilele și nopțile acasă, mai puțin când se ducea la cumpărături cu mătușa Frances. Unchiul Morris se împotriva de două ori pe săptămână, dar tot o ducea până la urmă cu mașina peste tot. Dacă ar fi fost după el, nu ar fi ieșit decât ca să-și ia ziarul, pe care îl primea zilnic pe balconul din față. Cu toate astea, primăvara și vara era oricând gata să se ocupe de grădină. Preferatele lui erau roșiile și castraveții. Dacă recolta era bună, însemna că urmează să pună la borcan vestitele lui murături, pe care familia se îngămădea să le guste sau să le ia uneori acasă.

— Unchiule Mo, mai gândește-te și vezi. Oricum ar fi, nu mai e la fel aici fără tine!

— Ascultă, băiete, n-am să mă răzgândesc. De fapt, am să plec și mai în vest. Întotdeauna am vrut să ajung la Vancouver. Ei bine, am să mă stabilesc acolo. Să ai o săptămână bună, băiete, și să mă suni când o să am un număr nou. Ține minte că tot te simpatizez, chiar dacă ești de partea nebunei ăleia.

— Și de unde o să știu ce număr ai?

— O să te sun de pe numărul nou imediat ce o să-l am. Ce zici, Stanley? Până atunci, distrează-te

cu mătușa ta, încheie cu un nou hohotit.

Era clar că îi plăceau propriile glume. Îmi aduc aminte prima poantă pe care mi-a spus-o când am început să studiez latina la liceu. Conjugarea verbelor era specialitatea lui la Baron Byng¹⁷, așa se lăuda el.

— Stanley, există un verb foarte important în latină. Unul pe care trebuie să îl știi toată viața. *Amo, amas, amat, a mames, a tates, a plodus*, hohoti el plin de sine. Știi ce înseamnă? Eu iubesc, tu iubești, el iubește, pă mamă, pă tată, pă țânc! Chestii elementare, Stanley. O să afli toate astea la timpul lor.

* * *

— Strada 36 Vest, lângă Oak, i-am spus șoferului de taxi care m-a luat de la aeroport.

Nu mai fusesem în Vancouver de ani de zile și aveam nevoie de o vacanță, mai ales că perioada de plată a impozitelor se terminase. În plus, prietenii mei Margaret și Tibor mă tot îndemnaseră în ultimii ani să merg să îi vizitez. Dar să încep cu ce era mai important. Trebuia să văd ce face unchiul Mo. Misiune de familie. Mătușa Frances renunțase să îl mai aștepte, însă ceilalți membri ai familiei erau îngrijorați. Trecuse aproape un an de când se furișase de-acasă. Pe lângă asta, unchiul le trimitea tuturor în fiecare săptămână e-mailuri pline cu glume de-ale lui. La ce bun e-mailul, dacă nu pentru a le împărtăși altora propriile poante? Acum, că nu-i mai avea pe tovarășii lui din Montréal, cine îl mai ținea la curent? Așa că toată familia a încurajat voiajul meu de investigație.

— Ascultă aici, Stanley, tu ai o misiune de îndeplinit. Noi nu ne putem duce. Suntem prea bătrâni. Du-te tu și vezi ce face Unchiul Mo. E o poruncă divină¹⁸, zise David, unul dintre cei doi veri din generația mai vârstnică.

— Unchiule, ce faci? l-am întrebat pe nerăsuflăte când a apărut la ușă în pantaloni scurți,

un tricou și pantofi de sport New Balance, bej.

— Măi să fie, ia te uită cine-i aici! Agentul Mossad din Montréal. Ce te aduce prin aceste părți luminate, nepoate?

— Tu, unchiule.

— Eu? De ce ar fi cineva interesat de un moș căcăcios ca mine? Intră, intră. E un pic dezordine. Menajera trebuie să vină marți, cum vine de obicei, iar Valerie e plecată din oraș de vreo săptămână. Așa că de ce să păstrez curățenia, când pot să mă fofilez?

— Valerie? am întrebat eu.

— Da, logodnica mea. Mă rog, nu pot să o iau de nevastă și să o trec în rândul lumii, de vreme ce încă o am pe plângăcioasa aia de nevastă în Montréal, dar va veni o zi, Stanley, băiete, când voi fi liber! Liber, în sfârșit, să fac ce poftesc. Văd că tragi de-o valiză. Vii sau pleci din Shangri-la, British Columbia?

— De-abia am sosit și m-am gândit să te văd mai întâi pe tine. Toți își fac griji pentru tine, unchiule. M-au rugat să vin să te vizitez cât mai curând.

— Toți își fac griji pentru mine, mă îngână el. Oare își făceau și când mă freca și mă toca nebuna de Frances? Acum, brusc, toți își fac. Tot în legătură cu testamentul își fac griji?

— Testamentul? am întrebat.

— Ascultă, Stanley, încă nu te-ai prins care e treaba cu legăturile de familie, pentru că nu stăpânești bine convențiile și obiceiurile legate de *ierușeh*¹⁹.

— *Ierușeh*?

— Da, cuvântul din ebraică pentru moștenire, băiete. Oare ce animă mai mult o familie: dragostea, grija sau moștenirile?

— N-a zis nimeni nimic despre niciun testament, unchiule.

— Bineînțeles că n-au zis. Ești prea tânăr. De ce să-ți dezvăluie secretul? Ca s-o zicem pe-aia

dreaptă, băiețaș, vor să pună mâna pe mijloacele mele.

— Mijloace?

— Pe *ioțris*²⁰. Pe comorile mele. Sub orice formă ar fi ele: conturi bancare, titluri, acțiuni. Până la urmă, pentru ce este familia, dacă nu pentru prădăciunea reciprocă, după cum ar spune cei din generația ta. Înșfacă, înșfacă, înșfacă! Ți-o amintești pe sora mea Malka? Ei bine, nici n-a apucat bine să ajungă la doi metri sub pământ în cimitirul De La Savanne, că familia a și început să se sfâșie pentru testamentul ei. Și, fii atent, a lăsat ceva în urmă, deși a trăit ca un om al străzii, în casa aia împuțită, cu un singur etaj din Côte St. Luc. Nu mai aspirase prin camere de pe vremea când Diefenbaker se dezlănțuia prin țară în numele conservatorilor. Ce mai *șmut*²¹! La fel ca mintea ei. Avea o minte foarte învălmășită; băga totul la cap și nu ieșea nimic decât atunci când vreun gând nu mai putea să se miște nici încoace, nici încolo. Prin urmare, ăsta-i un alt motiv pentru care mă aflu aici, Stanley, băiete. N-am vrut să mi se întâmple și mie așa. Pentru că și eu am stat într-o cușcă cu un animal nebun. Nu c-aș fi eu vreun sfânt sau vreun *tadic*²². Nu e ușor să trăiești cu mine, dar Frances e așa de cicălitoare! N-am întâlnit în viața mea un om care să se plângă, să se smiorcăie, să învinovățească și să acuze așa cum face ea și sper că nici n-oi mai întâlni câte zile oi avea pe acest pământ înmiresmat!

— Deci am să te mai văd, unchiule, cât timp stau aici?

— Da' acum ce faci? Te uiți la mine în toată splendoarea mea! spuse el râzând în gura mare. Sigur că ne vedem, dacă îmi promiți că nu o să mă bați la cap să mă întorc și că nu o să mă trădezi dezvăluindu-mi secretul părții inamice.

— Inamică?

— Frances, băiețaș, onorabilul meu inamic *numero uno*!

— Îmi place locul ăsta, Stanley. Un delicios loc al goilor, dacă mă-nțelegi ce vreau să spun. Cât timp stau departe de Oak Street și-i privesc pe tineri cum defilează arătoși unul prin fața celuilalt, mă gândesc că vocile trecutului nu-mi vor mai zgâria auzul.

— Unchiule, ești ferm hotărât că nu te vei mai întoarce niciodată?

— Niciodată? Nu m-am gândit vreodată la asta. Dar poate că da, niciodată. Tu ești un băiat bun, așa că o să-ți spun adevărul. Niciodată. Dar, ca să te răsplătesc, am să te trec în testament. Sigur, a trebuit să-i faci și tu față mătușicii tale în toți acești ani. Pericolul se plătește. Despăgubire de familie. Ai fost întotdeauna în linia întâi, fără să știi când te va lovi următoarea pacoste. Ești foarte curajos, dar e timpul să te însori, he, he, adăugă el cu o privire prefăcut veselă.

— Sincer, unchiule, nu ești un model pentru instituția căsătoriei.

— Ascultă, mi-am respectat jurămintele timp de zeci de ani. Mi-am plătit contribuția la sinagogă la timp; am făcut donații la uniunea evreiască periodic, iar când câștigurile îmi creșteau, creștea și donația. Dacă ar fi mai mulți flăcăi cinstiți ca mine, comunitatea s-ar scălda în bani! Însă acum trebuie să-mi închei povestea. Noul capitol este minunat. Mă simt iarăși un copilandru. Pot să dau iar ture fără să-mi stea nimeni în cale. Sunt verdi, haidi Freddy!

— Freddy?

— E o expresie. Îl aștept pe Fred Astaire. Aștept să dansez. Dar unde e Valerie asta? Trebuia să ajungă acasă azi-dimineață, dar n-a apărut încă. Auzi, ar fi trebuit să rămân burlac încă de la început. Mi se potrivește. Ar fi trebuit să trăiesc ca un sihastru. Stanley, începi să-mi placi. Ești singurul care a venit după mine și care nu s-a lăsat. Dar oare pot să am încredere în tine, băiețas? Când

am coborât de pe vas, în 1922, tocmai făcusem optsprezece ani, însă nu fusesem niciodată pe *bimah*²³. Cum aş fi putut? Fugeam de cazaci şi de colegii lor criminali, ruşii albi. Am trecut graniţa în Polonia şi am lânchezit prin Varşovia până când mama l-a găsit pe tata în Montréal. Bătrânul decolase de mai bine de zece ani şi nu mai trimisese nicio scrisoare. Habar n-aveam ce punea la cale! Probabil spera că am pierit în timpul revoluţiei sau al războiului civil care a urmat. Găsise o femeie frumoasă şi îşi făcuse cu ea casă în Mile End, iar ultimul lucru de care îi ardea era să primească o scrisoare de la Asociaţia de Ajutorare a Imigranţilor, prin care i se cerea să se prezinte la biroul lor. Şi ce a găsit acolo? O scrisoare de la soţia lui, care era pe drum şi spera să se reîntâlnească cu el. Ei bine, ne-am reîntâlnit cu toţii în primăvara următoare. Foarte posac, ne-a luat din gara din Windsor şi ne-a dus la un apartament de pe esplanada de lângă St. Viateur. Nici nu ajunsesem bine în holul de la intrare, că a şi tăbărât asupra mea, eu fiind cel mai tânăr. Ceilalţi doi erau prea mari ca să îi poată bate. A început să mă înghesuie şi, după ce am încercat să îl împing şi n-am reuşit, m-a trântit la pământ şi a început să mă lovească, în timp ce mama se chinuia să îl dea la o parte. „De unde te-ai căpătuît cu milogul ăsta?”, tună el. „Yankev, e al tău, e al tău. M-ai lăsat cu el în burtă, Dumnezeu mi-e martor. Jur pe Sfânta Tora! Nu-l mai bate! E al tău.” E al tău, e al tău, numai asta am auzit în cap ani de zile după aceea, dar niciodată n-am mai putut să mă apropiu de el. S-a aruncat asupra mea ca un animal, cu ochii plini de furie. Şi ce s-a întâmplat cu furia mea în toţi anii aceia, Stanley? Voiam doar linişte în casă şi îmi făceam griji pentru mama. Nu i-am zis nimic, oricât m-a jignit. Mai puţin în ultima noapte petrecută la Spitalul Speranţei, ultima în care ne-am aflat faţă în faţă, el în pat, iar eu pe scaunul de vizite. „Eşti atât de

prost!”, mi-a aruncat el, deși își pierdea încet-încet puterile și suflarea. Nu știa decât vorbe veninoase, mai puțin când se ducea să pescuiască la pârlăiașul din Val David. Acolo, cu pipa aia a lui groaznic de împuțită, era, în sfârșit, mulțumit. Chiar civilizat. Preț de câteva clipe, bruta se calma. Sau după ce-și lua doza zilnică de rachiu. Dar ascultă, Stanley, n-ai venit să ascuți poveștile unui bătrân. Du-te pe la prietenii tăi. Bucură-te de aerul de aici, de priveliște. Lasă-ți familia în urmă, în Côte St. Luc. Și nu încerca să mă schimbi, băiețuș!

* * *

Am petrecut două săptămâni pline în Vancouver, apoi am revenit în martie următor, după ce Valerie îmi lăsase un mesaj urgent în căsuța vocală.

— Unchiul tău întreabă de tine, Stanley. Este foarte bolnav. Te rog să mă suni.

— Stanley, băiat de ispravă, căpos ce ești, ai venit să îți vizitezi unchiul cel groaznic!

Și iată-l pe unchiul meu, ajuns te miri cum într-un spital guvernamental. Pentru că luptase în cel de-al Doilea Război Mondial, doctorul îl trimisese într-un spital pentru veterani.

— Hei, Stanley, mâncarea e excelentă aici, numai de-ar vrea dantura mea să coopereze.

Apoi tăcu, lucru care nu îi stătea deloc în fire.

— Deci îți pare bine că ai venit la Vancouver? l-am întrebat eu.

Dar nici n-am apucat bine să-i spun asta, că mi-a și părut rău pentru ce făcusem. De ce să mai pun sare pe rană?

— A fost bine, Stanley, bine. Ce mai face mătușa ta? Cum se simte? Nu prea bine, am auzit. E într-o casă pentru convalescenți printre dealurile din Westmount? Vezi, acum, că știu că e bolnavă, mi-a trecut orice urmă de resentiment. Și eu sunt un moș căcăcios și bolnav. Solidaritate în suferință, spuse el, cu o nouă licărire în priviri.

— E bine, numai că uneori e confuză. Azi e fericită, mâine...

— Ca un animal în cușcă, Stanley? Ca pe vremurile când trăiam împreună.

— Dar acum uită repede, de la o zi la alta.

— Ce tot spui acolo – poate vrei să spui de la o oră la alta. Stanley, ea ori nu își aduce aminte deloc, ori lucrurile respective n-au interesat-o. Vai, ce ne-am mai certat pe nimicuri! Dar cine își mai amintește acum, Stanley, cine își mai amintește?

— Unchiule, acum câteva zile, când am sunat-o, m-a întrebat: „Ai auzit?”. „Ce să aud?” „Le-am dat preaviz! Le-am dat preaviz! Să le fie rușine pentru ce condiții oferă și pentru ce numesc ei mâncare!” „Le-ai dat preaviz celor de la azil fără să ne spui, fără să discuți mai întâi cu noi? Și unde ai să te duci, mătușă Frances?” „Acasă, bineînțeles.” „Dar nu poți locui singură.” „De ce să nu pot? Angajez o fată să mă ajute.” „Și să și doarmă la tine?” „Și să și doarmă! Sigur...” „Și cât o să te coste?” „O să coste cât o să coste, Stanley. Trebuie să mă mut. Nu mai pot sta aici. E ca la închisoare. Iar mâncarea, vai, niciun câine hămesit n-ar atinge-o.”

— E aceeași pacoste bătrână, Stanley Shloimeleh. Nimic nu o va opri. Nici măcar Îngerul Morții, care se ferește de ea ca de ciumă. Chiar și îngerul ăsta are muștrări de conștiință. De ce să se grăbească să o ia pe Frances? E o sarcină neplăcută.

— Dar tu, unchiule? Nici tu nu ești chiar floare la ureche.

— Mă duc, Stanley. Îngerul meu păzitor mi-a trimis înștiințare. M-a păzit de pe vremea când eram copil, în Ucraina. Dar acum și-a strâns catrafusele. Gata cu bătrânul Morris care a fugit de-acasă. Au fost optzeci și șapte de ani de pază, dar acum trebuie să mă duc și să mă alătur celorlalți ai noștri, ca să citez din Biblie. Lasă, să ajung eu primul acolo, ca să mă instalez și să blochez ușa înainte să sosească Frances. În rai o să

am trei zăvoare. Și n-o să-i dau adresa mea. Nu vreau să mă urmărească și să mă bată la cap în lumea de apoi. Ascultă, trebuie să ajung primul acolo; altfel, o să mă întreacă.

— O să te întreacă?

— O să urce prima acolo. Și o să convingă niște îngeri făcători de bine să mă încartiruiască pe vecie!

— Dar, unchiule, de unde știi că veți ajunge amândoi în același loc?

— Ha, ha, ha, asta-i bună, Stanley, clasa-ntâi.

După trei zile, corpul lui începu să cedeze. Într-o după-amiază de joi, asistenta a observat că inima lui nu mai bătea. Se dusesese.

Dar unde să-l înmormântăm? Cum să rămână singur în pământul străin din Vancouver? Așa că l-am adus în Montréal și am organizat o înmormântare la care am invitat numai câteva cunoștințe. Fără panegirice. Au apărut și câțiva dintre tovarășii lui. Și mătușa Frances, strălucitoare în scaunul ei cu roțile.

— Morris, se tângui ea, Morris, iar te-ai fofilat.

* * *

Ia ascultați aici, ați vrut-o, așa că o aveți. Vă fac pe toți moștenitori, pe toți opt, mai puțin pe Valerie și Stanley. Fiecare dintre ei primește 25% din tot. Apoi, vă puteți bate pentru restul, însă numai după moartea lui Frances și Valerie. Dreptul de uzufruct e al lor, îl vor împărți între ele, după câte au împărțit și ele cu mine. Ne vedem mai încolo. Pa, pa!

Morris

Așa și-a încheiat unchiul testamentul scris de mână.

— Doar îl știți pe Morris, dintotdeauna el a fost cel care a râs la urmă, adăugă avocatul emoționat. Nimeni nu va contesta testamentul, nu-i așa?

- [17](#) Liceu din Montréal ce poartă numele guvernatorului Canadei dintre anii 1921 și 1926, distins pentru faptele sale eroice din Primul Război Mondial (n.tr.).
- [18](#) *Mitzvah*, în ebraică, în original (n.tr.).
- [19](#) *Yerusheh*, în original (n.tr.).
- [20](#) *Yotzris* (în idiș, în original) (n.tr.).
- [21](#) *Schmutz* (în idiș, în original) – mizerie (n.tr.).
- [22](#) *Tzaddik* (în ebraică, în original), variantă a lui *zaddik* – integru, cinstit, drept (n.tr.).
- [23](#) Podium în sinagogă de pe care se citește Tora (n.tr.).

Carmella din Tel Aviv

O cheamă Carmella. Lucrează și predă în nordul Tel Avivului. Părinții ei au fost supraviețuitori ai holocaustului. Mai întâi, a crescut în Europa Centrală, apoi familia ei a emigrat în Franța, după care, pentru un scurt timp, în Québec și în cele din urmă au reușit să ajungă în Israel. Iubește Canada, cea de-a doua țară de reședință, unde se întoarce adesea pentru conferințe și discuții despre specialitatea ei: fotografia ca semnătură artistică a mărturiei. În Montréal s-a îndrăgostit de clădirile acelea vechi și ascunse, care odată au fost sinagogile din Mile End. Era convinsă că nu i-a scăpat niciuna. Apoi a început pelerinajul cel mai plăcut: imortalizarea fiecărei clădiri într-o fotografie de poveste. Nu că ar fi avut studii în domeniu sau vreo estetică limpede atunci când făcea fotografiile. Avea o pornire. Să consemneze. Să lase totul neatins. Să păstreze totul în aceeași formă. Să nu se despartă niciodată de ele. Însă, curând, a renunțat la sinagogi. Cruciada și pasiunea ei intelectuală au devenit biserici.

Morty nu a înțeles niciodată de ce verișoara lui de departe, de foarte departe, menținea această legătură cu Québecul arian, mai ales cu Montréalul catolic. Se gândea că poate ajunsese să citească prea de timpuriu poezia lui A.M. Klein²⁴. Timpuriu, pentru că se întâmplase pe vremea când ea descoperea Canada ca pe un laborator de cercetare și studio academic. Era plictisită de Europa și avea puternice sentimente contradictorii în legătură cu Israelul.

Nici nu se dăduse bine verișoara jos din avion la Dorval, că i-a și dat o listă cu noi locuri de vizitat.

Fiecare dintre ele îi era la fel de necunoscut. Morty se născuse în Montréal, însă educația evreiască pe care o primise nu îl purtase spre niciunul dintre aceste locuri. Fie nu avea habar de ele, fie le evita ca pe ciumă. Răposatul său unchi Shloimeh îl ținuse întotdeauna departe de biserici și de alte locuri asemănătoare. Shloimeh era întotdeauna foarte suspicios față de clienții lui englezi și francezi din Québec. Oricare dintre ei, susținea Shloimeh, putea deveni un ucigaș de evrei în masă. Nu avea încredere în niciunul. Dar dacă se gândea mai bine, Morty își dădea seama că Shloimeh nu avea încredere de fapt în nimeni. Doar în iubita și răposata lui soție. În ea avea încredere. Și ea trecuse prin furcile ghetourilor, fugii, refugiului și eliberării. Aveau o datorie față de amintirea familiei lor, căreia i se pierduse aproape orice urmă în Polonia de nord-est.

Pur și simplu, Morty nu o înțelesese niciodată pe Carmella și detesta criticile usturătoare pline, în fond, de o ură de sine pe care aceasta le aducea guvernului israelian de atunci. Nu putea găsi nimic valoros în rândurile politicienilor de elită din țara ei. De fiecare dată o dezamăgeau. Ei erau de învinuit pentru tot. Dușmanii de cealaltă parte a Liniei Verzi sau a Zidului nu erau responsabili. Numai israelienii. Am păcătuț, păcătuim și vom mai păcătui, îi spunea ea lui Morty, ca un ecou al liturghiei din Marea Zi Sfântă, ca să-l impresioneze și mai tare cu repulsia ei.

— Bun. Carmella, unde vrei să mergem în weekendul ăsta? Nu ai fost la Altar încă și nici la mănăstirea din Oka. Să începem cu producătorii de brânză, ce spui?

Nici el nu fusese vreodată la Oka, deși soția lui se ruga acolo. La un moment dat, pe când era la universitate, ea trecuse printr-o criză adâncă, ce ținuse câteva săptămâni. Julie voia să meargă la o sinagogă, însă nimeni nu îi deschidea ușa la Shaar HaShamayim²⁵. Așa că a sunat la o altă sinagogă,

dar nu a dat decât de mesageria vocală a rabinului. În cele din urmă, și-a luat micuța mașină sport și a plecat din oraș, a trecut prin Oka, a văzut indicatoarele pentru prima oară și a vizitat mănăstirea. Preoții au fost foarte buni cu ea. A stat în capelă și a simțit atingerea unor aripi, a unor fulgi moi, ca într-un sălaș al liniștii. În acel moment, și-ar fi putut foarte ușor schimba credința. De ce sunt sinagogile închise? l-a întrebat pe Morty. Și de ce bisericile sunt primitoare?

— Sinagogile sunt închise pentru că există huligani antisemiți care le-ar vandaliza, răspunse el.

Însă răspunsul lui nu a convins-o.

— Dar bisericile sunt deschise, ripostă ea.

— Nu toate și, în orice caz, la mănăstire sunt destui preoți care forfotesc pe-acolo și se asigură că nu se întâmplă nimic în neregulă prin capele.

Dar Julie tot nu era satisfăcută. Căutase adăpost și îl găsisese într-un spațiu ciudat și străin.

Morty își scoase hărțile de la Asociația Automobilistilor Canadieni și începu să traseze un itinerariu către Oka pentru musafira sa. Care ar fi cea mai bună rută? Poate că pe drum ar mai putea adăuga un obiectiv de interes. Își amintea de la ultima ei vizită că, dacă îi făcea un program aglomerat în primele două zile, Carmella se liniștea și își petrecea restul sejurului vizitând rudele de departe, răspândite prin oraș.

— Bun. Carmella, mergem la Oka. Abația Oka. Dar să știi că nu mai sunt preoți acolo. Au îmbătrânit, iar ordinul a donat proprietatea, transformând-o în obiectiv cultural și istoric. Mai vrei să o vizitezi?

— *Bevadai*, răspunse ea. Bineînțeles. În sfârșit. Nu mai e nimic altceva de vizitat pe drum?

— Vreo două sinagogi, zise Morty. Abia îți mai intri în mână.

— Vrei să zici că mai sunt sinagogi pe care le-am ratat în vizitele mele de până acum?

— Da, una. E o sinagogă veche, neglijată, care atunci era în renovări, așa că nu am insistat, răspunse Morty. Hai să o vizităm, dar mai întâi trebuie să îl sun pe îngrijitor, pe bătrânul Dovid. El trăiește pentru locul ăsta, locuiește în apropiere și îndrumă vizitatorii cu dragă inimă... numai dacă fac și un fel de donație. Se pare că nu pot strânge suficienți bani ca să termine rețeaua electrică. Oricum, toaletele din subsol sunt de ultimă generație, cum se spune acum. Cu stranele vechi nu prea ai ce să faci. Însă sistemul electric trebuie schimbat. Nu sunt decât câțiva bătrâni care se roagă acolo o dată sau de două ori pe săptămână. Și nu văd să citească din cărțile de rugăciune. Nu mă deranjează să-i ajut. Ultima dată, când a venit vărul tău Allan din New Jersey, le-am lăsat 100 de parai... cash. Iar acum bătrânul Dovid nu știe ce să mai facă pentru mine când îl sun.

A sunat, au ajuns acolo, iar bătrânul Dovid le-a deschis. Verișoarei din Israel i-a plăcut ceva din simplitatea și aspectul ponosit al sinagogii. Nu fusese niciodată un loc de adunare pentru comercianți sau producători. Pe vremea când prăvăliile de haine erau în floare pe bulevardul Saint Laurent, spălătoriile, croitorii și cărăușii ajunseseră să aibă de lucru în continuu. Era o sinagogă pentru muncitori. Stranele veniseră de la o sinagogă bogată din vestul orașului, care fusese renovată cu șaptezeci de ani înainte.

Culorile se duseseră, acum erau verde și albastru deschis. Balustradele erau uzate, dar exista ceva care îi plăcuse Carmellei. Așa că începu să exploreze și să facă poză după poză.

— Hei, mai ușurel, surioară, exclamă Morty. Va trebui să contribui de două ori mai mult dacă pozezi orice îți apare în cale.

— Nu fi prostuț. O să se bucure că pun pozele pe pagina mea de web dedicată „spațiilor sacre” — știi care, cea pe care vor să o publice într-o carte.

— Cu bisericile...?

— La început așa mă gândeam, dar dacă pot face fotografii la fel de bune aici, poate că las bisericile pentru un alt volum.

— Da, da, pune un *mechitzah* în carte, Carmella. Un perete despărțitor. Strămoșii noștri vor sări în sus de bucurie, oriunde s-ar afla pe lumea cealaltă.

— Asta e lumea cealaltă, Morty. Cei mai mulți dintre noi au uitat cuvântul sfânt. Aici se adunau de două ori pe zi ca să se roage. Ascultă. Ascultă puțin. O să-i auzi rostind rugăciuni familiare. Pereții le-au absorbit și acum răsună de-a lungul anilor.

— Cred că nu prea te simți bine sau ceva de genul ăsta. Eu n-aud nimic răsunând.

— Ba sigur că auzi. Taci puțin. O să auzi rugăciunile. Nu poți folosi un spațiu ca acesta ani la rând fără să se umple pereții de sunetul rugăciunilor.

— Cred că va trebui să merg la doctorul Goldberg să-mi curețe urechile. N-aud nimic, verișoară.

— Ascultă din nou, Morty. Se aude foșnetul șalurilor de rugăciune, cărțile de rugăciune care se închid și se deschid... chiar și șoaptele celor din ultimele rânduri, care schimbă politețuri.

— Carmella, iar auzi voci. Hai să plecăm de-aici înainte să încep să cred că aud și eu voci.

— Mai lasă-mă câteva minute. Vreau să fac niște fotografii și din galeria femeilor. Să fotografiez mai ales arca. Uită-te la numele brodate pe *parochet*²⁶ și la plăcuțele cu nume din primele rânduri. Cum nu poți să-i auzi, Morty?

— Pentru că doctorul Goldberg încă nu mi-a dat un aparat auditiv bun. Acum, te rog, dă-i înainte, grăbește-te. Mai avem mult de mers până la abația.

— Lasă abația. Nu e nimic interesant de văzut mai aproape?

— Ba da, foarte aproape. La câteva străzi mai încolo.

O jumătate de oră mai târziu, Morty opri în fața unei clădiri impunătoare de pe Laurier Avenue.

— Încă o biserică, exclamă Carmella, nu foarte încântată. Credeam că ți-am spus că am văzut destule biserici.

— Asta e diferită. La început a fost biserică, apoi a fost transformată în sinagogă, iar când congregația s-a mutat în vest, a fost vândută unui alt grup creștin.

— Vrei să spui că e o biserică-sinagogă?

— Da. Imaginează-ți ce voci o să auzi aici, Carmella. Stai să chem paznicul ca să ne deschidă. La urma urmei, azi e duminică și dimineață au avut slujbă.

Carmella începu să facă fotografii cu puteri noi, șoptind în același timp *biserică-sinagogă, biserică-sinagogă*.

Morty nu putea să nu-și savureze norocul. Reușise, pentru moment, să evite Oka; în loc să meargă acolo, îi prezentase verișoarei din Tel Aviv cel mai bun loc pe care îl putea folosi ca imagine pentru coperta cărții sale, dacă dorea. Și mai era suficient timp să o ducă la Schwartz's, templul cărnii afumate, pentru un prânz consistent, pe care verișoara din Tel Aviv nu l-ar fi refuzat niciodată. Unde găsești așa carne în Israel? se gândi în sinea lui. Și când o să se sature de sinagogi? Pleci din Tel Aviv ca să găsești sinagogi? Nu-i înțeleg pe verii ăștia ai noștri din Israel.

Blițul Carmellei îl făcu să se gândească la ceva. După Schwartz's, în ce alt loc de rugăciune preferat să o ducă și să îi facă plăcere?

— Să ai grijă de verișoara ta, îi spunea mama lui adesea. E din familie. Trebuie să avem grijă unii de alții.

— Da, da, mamă, se auzi el răspunzând. Numai că nu vrea să vadă decât biserici și, mai nou, sinagogi.

— E mai bine decât cimitire, răspunse mama.

— E mai bine decât cimitire, repetă el.

— Poate că va găsi ce caută... în cele din urmă,
își răspunseră vocile una alteia, temătoare.

24 Unul dintre cei mai importanți poeți canadieni moderni,
cunoscut mai ales pentru poezia închinată Montréalului, într-o
limbă a locului inventată și recognoscibilă în același timp, anglo-
franco-evreiască (n.tr.).

25 Cea mai mare sinagogă tradițională din Canada (n.tr.).

26 Carpetă care acoperă arca în sinagogă (n.tr.).

Chibuțul

Poți s-o ratezi cu ușurință când treci pe lângă ea, în drum spre piață. Clădirea din cărămidă roșie stă turtită între două conace mari, care au fost construite aici, în Sandy Hill, în vremurile de glorie ale cartierului, la începutul anilor 1880. Dar nu poți să nu observi placa din piatră cu cele Zece Porunci care stă deasupra primului etaj, chiar sub data construirii. Congregația a fost una dintre puținele înfloritoare dintre cele două războaie, însă, în momentul în care două sinagogi surori s-au contopit într-una singură, cea mai mare din oraș, de pe strada Daly, a început să decadă încet-încet și n-a mai fost casa de rugăciune preferată a comunității. Oricum, de vreme ce a fost renovată de curând, înseamnă că Charles Maggid, noul președinte, a fost gata să se bată chiar cu cel mai mare concurent al său pentru membrii congregației sale. Cu două generații înainte, câțiva comercianți strânseseră banii de care era nevoie pentru sinagoga din strada Daly, așa că locul nu și-a pierdut caracterul comercial nici după zeci de ani.

Era întotdeauna o problemă cu *klei kodesh*, liderii religioși pe care comercianții îi angajau, așa că, odată la câțiva ani, ritualul avea loc din nou: un rabinicid, după cum ar fi spus Meyer Nudleman. Meyer, un avocat pensionar cu jumătate de normă, nu se putea abține când venea vorba despre rabin sau despre cantor.

— Voi, spunea el, gesticulând cu degetul arătător spre ceilalți membri ai chibuțului de sâmbătă, nu sunteți niciodată mulțumiți. Dacă Mesia ar cere și ar fi acceptat să intre în sinagogă,

v-ați plânge și de chestia asta până la primul sabat și ați complota să-l dați afară!

Cine ar fi putut să îl contrazică? Într-adevăr, sinagoga angaja și demitea de zeci de ani, iar de-a lungul timpului se transformase din casă de rugăciuni ortodoxă superficială într-una care îi permitea familiei să stea împreună în lăcașul de cult.

— Suntem o sinagogă independentă, obișnuia să urle la întâlniri Morris Shore. Independentă, așa cum vrea să fie Québecul! Nu primim ordine de la nicio confesiune. Noi suntem cei care dăm ordine – rabinului, cantorului, precum și îngrijitorului!

— Vai și-amar de cel care nu ia în serios aceste ordine, se auzi din colțul lui Nudleman.

— Măi, Nudleman, ce știi tu despre cum se conduce o afacere? Ai lucrat ani de zile pentru guvern. Ai stat la tine în birou și ți-ai încasat salariul lunar, chiar dacă aveai treabă ori stăteai degeaba. O sinagogă e și o afacere, pe care noi am ținut-o pe picioare chiar și în timpurile cele mai grele, răspunse Shore.

— Mo, de când e sinagoga o afacere? Nu e o franciză, cum e băcănia ta. Ai vreun contract cu Dumnezeu și licență să vinzi iudaism? veni replica.

— Prostii, dacă nu am ține cont de venituri și cheltuieli, unde am ajunge? Proprietatea asta ar fi fost de mult demolată și transformată în clădire de apartamente. Nudleman, nu-mi veni cu texte dintr-astea guvernamentale. Afacerile țin sinagoga în viață. Lui Dumnezeu îi plac afacerile!

Și, acestea fiind zise, mai trecea o rundă în care toți erau chit. Ceilalți mai încuviințau din cap pe ici, pe colo, însă toți se întorceau până la urmă la savuratul prăjiturilor sau fursecurilor, pe care apoi le clăteau cu o dușcă rapidă de whisky de secară sau din amestec de malț. Chibuțul funcționa în fiecare zi de sabat, iar serviciul săptămânal începea imediat ce cantorul scotea sulul cu Tora din arcă.

Era o tradiție pe care niciun rabin nou nu îndrăznise să o interzică până la venirea lui Bob Bronsky, cu zece ani în urmă. Deși încă avea caș la gură, așa cum obișnuiau membrii chibuțului să spună, era hotărât să își schimbe credincioșii și să îi îndrume pe o cale nouă. În primul rând, nu trebuia să se vorbească în timpul serviciului divin, nici măcar dimineța, în timpul săptămânii, când încă era o provocare să se întrunească minianul²⁷. Apoi, luna și joia se făcea o prezentare a celui mai important pasaj care se citea din Tora în săptămâna respectivă. Asta i-ar fi împiedicat pe participanți să se înghesuie la copiosul mic dejun pe care Morris îl organiza de ani de zile. Era numit cu afecțiune „clubul pentru mic dejun”, pentru că mai mult pensionarii aveau timp să vină în fiecare dimineță și să se delecteze cu chifle proaspete, hering și whisky de secară sau scotch.

Urma apoi chibuțul de sâmbătă. Rabinul Bob, cum obișnuiau unii să-l numească pe la spate – numele lui evreiesc era Baruch, dar el nu era destul de binecuvântat pentru congregația asta –, a decis că era periculos pentru membrii mai în vârstă ai congregației să tragă una, două sau chiar trei duști în ziua de sabat și apoi să părăsească parcare, după ce se terminau rugăciunile și chibuțul congregațional.

Mai întâi, a încercat să se înțeleagă cu Morris și cu tovarășii lui. Apoi, a apărut în persoană la chibuț, a mâncat o prăjitură, a băut un pahar de suc de portocale și a încercat să abordeze subiectul.

— Rabine, mai bine ți-ai face griji pentru sufletele noastre, decât pentru permisele noastre de conducere, l-a întrerupt Arthur Kimelman. Facem chestia asta de ani de zile. Este clubul nostru. N-o să ne împrăștiem acum, iar Poliția Regală Canadiană Călare nu-și face griji pentru niște moși bicicliști ca noi.

— Arthur, îi răspunse rabinul solemn, e periculos să conduci de sabat pe iernile astea ale

noastre.

— Și ce vrei să facem? Să stăm acasă, în apartamentele noastre și să pierdem rugăciunile?

— Vrei să spui libațiile cu scotch și whisky de secară, îl întrerupse Nudleman.

— Ia ascultă aici, Nudleman, se spune că trebuie să te bucuri în ziua de sabbat. Noi ne bucurăm în felul nostru. Ce, vrei să spui că trebuie să mergem la cazinoul din Hull după tine și după Musaf?

— Asta a fost o lovitură sub centură, îl întrerupse Kimelman. Nudleman este dependent.

— Păi, așa suntem toți, adăugă pasiv Morris. Să ajungem acasă de sabbat după câteva duști e o loterie. Iar până acum bunul Dumnezeu ne-a apărat.

— *Amin selah*, interveni rabinul. Dar, vă rog, domnilor, fiți mai cumpătați și mâncați mai mulți biscuiți, adăugă el, sperând în zadar că un pic mai multă mâncare le va scădea alcoolul din sistem.

Rabinul eșuase din nou. Nu era chip să schimbi obiceiul chibuțului; trebuia să găsească o altă strategie. Dar pentru că avea prea multe de făcut, mai întâi se jura la fiecare sabbat să găsească o cale prin care să închidă clubul, apoi se întâmpla că cineva sau ceva îi îndepărta atenția de la problemă. Putea fi distras ușor. Erau prea mulți bătrâni de care trebuia să se ocupe, prea mulți bolnavi iarna și prea multe înmormântări ce păreau să depășească numărul petrecerilor de *bar mitzvah*. Membrii sinagogii erau secerați de vârstă și vremuri. Așa că nu era momentul să închidă chibuțul. Cei mai mulți apăreau la rugăciune în timpul săptămânii și duminica. De ce să înceapă cu ei? Lasă-i să bea și să fie sănătoși, recunosc el în cele din urmă. Dar, din când în când, problema reapărea, iar el se enerva din nou.

La un moment dat, Nudleman observă:

— Rabinii trebuie să se enerveze. Ce altceva le dă ascuțimea morală? Și pe cine să enervăm mai tare noi, membrii congregației, membrii

binecuvântați ai sinagogii, dacă nu pe *klei kodesh meshugah*²⁸?

Însă a spus-o cu o așa voioșie, încât Morris nu s-a putut abține să nu intervină:

— Nudleman, dacă te-a auzit Dumnezeu, iar ai dat-o-n bară, prietene.

— În bară pe naiba... Dumnezeu vrea ca profeții lui de pe pământ să se enerveze... precum profeții din vremurile de demult. Ei erau nervoși rău de tot! Suntem norocoși că rabinul doar ne mai ceartă din când în când și apoi se roagă să închidem barul nostru ilegal. Ha, ha, ha!

Rabinul începu să se gândească serios, apoi puse la cale o nouă măsură care să-i permită să treacă în plan secundar chibuțul, o mișcare curajoasă ce ar fi trebuit să îi impresioneze pe toți și să îi facă să se roage pentru mântuire.

Însă orice idee pe care o avea era sortită eșecului... pur și simplu, prohibiția nu prea ținea.

În cele mai multe sâmbete, după ce se scotea Tora, nucleul membrilor veterani ai sinagogii se ridica și părăsea sanctuarul, îndreptându-se către birouri. Acolo, sticlele obișnuite de whisky de secară și scotch erau deja la datorie, alături de fursecuri, prăjituri și o sticlă sau două de apă. Ba chiar și suc de portocale, pentru cei care renunțaseră la tărie din cauza medicamentelor.

În timp ce ieșeam din sanctuar, domnul Stotland, cel mai vârstnic membru al congregației, s-a apropiat de mine, cu mâna dreaptă întinsă pentru salut obligatoriu.

— Permite-mi să-ți fac cinste cu o băutură, tinere, se offeri Stotland.

Ăsta era obiceiul lui. Eu am zâmbit, așa cum se aștepta mereu să fac.

— Ce-o să ne facem dacă lucrătorii de la Consiliul Băuturilor Alcoolice intră în grevă? Oare ne vor ajunge rezervele dacă durează mult greva?

Stotland aduse această problemă spinoasă la cunoștința celorlalți membri ai chibuțului, în timp

ce înfuleca încă o prăjitură, urmată de încă o dușcă de tărie.

— Am fi în mare bucluc, prieteni, își dădu Kimelman cu părerea. Ar fi o secetă așa de mare, că nicio rugăciune nu ar putea să o curme.

Pe măsură ce zilele treceau, veștile erau din ce în ce mai îngrijorătoare, iar rabinul devenea tot mai sprinten. Era ca și cum Cel de Sus îi răspunsese la rugăminți, cel puțin pentru moment. Dar dacă își închipuia că nimeni nu se va gândi cum să aducă băutura înapoi în Babilon²⁹, atunci se înșela amarnic. Rabinul începu să se încrunte. Nici nu începuse bine greva, că deja se vorbea despre sfârșitul ei. Așa că începu să își dorească să vină de la sindicat și de la conducerea consiliului vești din ce în ce mai proaste.

Apoi, din senin, se părea că rugăciunile i-au fost ascultate. Sindicatele SAQ, Consiliul Băuturilor Alcoolice din Québec, au hotărât să se ia după confrății lor din Ontario. Așa că au plănuit o grevă. Dacă în Ontario se plătea mai bine, de ce guvernul nu putea să le alinieze și lor salariile și sporurile?

Și oare cine se ruga ca greva să fie una lungă-lungă? Rabinul, care își legăna capul și mai abtîr când recita rugăciunile.

Te-ai fi gândit că rabinul este de partea oamenilor muncii, ale căror familii trebuiau acum să trăiască cu economie, pe timpul grevei. Ai fi jurat că inima rabinului e lângă cei care asudau pentru o pâine, nu lângă conducătorii lor. Dar nu era cazul rabinului Bob; el nu vedea decât atât: prohibiția temporară, care îi oferea un moment oportun pentru noi inițiative în sânul congregației. Era hotărât să facă reformă, să schimbe totul, să vadă sticlele goale îndreptându-se spre containerele de reciclare.

— Ce-i cu fețele astea lungi, domnilor?

— Ne-au surghiunit în tristețe și lipsuri, declară Nudleman. Rezervele noastre de scotch sunt pe ducă, sticlele de tărie ne ridiculizează cu licăririle

lor goale. Cum ne mai putem bucura de sabat fără câteva *le'chayims*³⁰, care să ne ridice inimile către ceruri?

Rabinul începu să se bâlbâie. Îl impresiona retorica poetică a lui Nudleman și observă imediat că spiritul combativ și veselia dispăruseră din rândurile chibuțului. Se rugase pentru eliberare, iar acum simțea un gust amar văzând deprimarea din ochii oamenilor.

— Nu vă faceți griji, domnilor. Există o cale de ieșire. Măine mă voi duce la Ogdensburg, în New York, la o înmormântare. Mă voi întoarce cu provizii, probabil bourbon și votcă, pentru că ofițerii de la vamă nu-mi vor controla mașina. De fapt, mai bine înfășor câteva sticle și în talit, pe care sunt sigur că nu-l vor atinge.

Ce-l apucase pe rabinul Bob să ne facă această promisiune îndrăzneță, care contrazicea toate rugăciunile sale de mai devreme? Compasiunea? Îi era milă dintr-odată de turma sa congregațională?

Însă așa a devenit rabinul Bob un erou, fiind iubit de membrii veterani ai chibuțului. Știa că se pot baza pe liderul lor spiritual, care le aducea spirtoasele, iar el a continuat să facă asta și după ce greva a luat sfârșit. Până la urmă, prețurile erau mai mici peste graniță și, chiar dacă ar fi fost prins, rabinul ar fi putut spune că totul era în scopuri religioase. Nu se pune nimeni cu un rabin, trâmbiță Kimelman într-o sâmbătă dimineată. Rabinul are alibiul perfect, iar noi, oile lui rătăcitoare, nu putem decât să îi dorim viață lungă și drum ușor pe timp de iarnă cu monovolumul lui.

Chibuțul funcționează și acum. Rabinul Bob s-a săturat de vicepreședinte și a trebuit să își dea demisia; câțiva dintre membrii mai vârstnici au plecat la marele bar din ceruri; dar sinagoga din strada Daly încă atrage un grup mare de membri în fiecare sabat. Fără greve la orizont, sticlele obișnuite apar ca prin minune.

Iar pe Nudleman, care mereu se laudă cu ce știe, îl poți auzi în fiecare sâmbătă citând din poruncile predicatorului biblic:

— Du-te și mănâncă cu bucurie pâinea ta și bea cu inimă bună vinul tău.

Încă un fursec, încă o dușcă; și ce e mai bun decât o dușcă, domnilor? O a doua dușcă. Pofțiți, nu vă rușinați!

[27](#) *Minyan* (în ebraică, în original), cvorum de zece adulți, necesar pentru ca serviciul religios să poată avea loc (n.tr.).

[28](#) Nebunii îndrumători religioși, în ebraică, în original (n.tr.).

[29](#) În engleză, în original, *booty to Babylon* – „prada dusă în Babilon”, citat din Profetul Ieremia, folosit ironic (n.tr.).

[30](#) Toasturi, în ebraică și idiș, în original (n.tr.).

Table of Contents

[Bătrâna canapea albastră](#)
[Povestea plăpumii mătușii mele](#)
[Talitul lui Goldberg](#)
[Seymour International](#)
[Conjugări](#)
[Carmella din Tel Aviv](#)
[Chibuțul](#)

Table of Contents

Bătrâna canapea albastră	6
Povestea plăpumii mătușii mele	18
Talitul lui Goldberg	24
Seymour International	31
Conjugări	43
Carmella din Tel Aviv	54
Chibuțul	61